

P. 11
34

Nu se împru-
mută acasă.

ANUL IV Nr. 1-2

DECEMBRIE 1937 — IANUARIE 1938

APOSTOLUL

— REVISTA DIDACTICĂ ȘI LITERARĂ —

INCHINARE
MEMORIEI PROFESORULUI
IOAN DRAGAN

1886-1937

7466.
623

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
ORAȘUL PIATRA NEAMȚ

Redacția și Administrația: Inspectoratul Școlar Neamț

1937 JANUARIE 1000

1000

„GH. ASACHI“
TIPOGRAFIE, STERIO TYPE
LEGĂTORIE DE CĂRȚI

— 1937 —

Romania

25 bani Posta

D-sale

D

*Prof. Gheorghe Călinescu
Lucrări Petru Rareș*

Comuna

Piatra Neamț

Județul

A P O S T O L U L

REVISTĂ DIDACTICĂ ȘI LITERARĂ
APARE ODATĂ PE LUNĂ SUB ÎNGRIJIREA CERCULUI DIDACTIC PIATRA-NEAMȚ

FONDATORI:

C. LUCHIAN, V. SCRIPCARU, C. TURCU, EUFR. MANOLIU, ALEX. GHEORGHIU,
M. AVADANEI, D. HOGEA, T. MACOVEI, M. STAMATE, I. RAFAIL, I. STROIA.

COMITETUL DE CONDUCERE

V. GABOREANU și V. ȚARANU redactori.

S. PURICE, casier; M. AVADANEI, secretar-bibliotecar.

EUFR. MANOLIU, V. SCRIPCARU, C. TURCU, TH. URSU, membri.

Omnes una manet nox.

BIBLIOTECA
JUDEȚEANĂ
NEAMȚ
Fond „G.T.K.”

Pe toți ne așteaptă aceeași noapte
(*Horatius*).

În ziua când profesorul Ioan Dragan, director al Școlii Normale de învățători „Gh. Asachi” din Piatra Neamț, a închis ochii pentru totdeauna, s'a deschis un mare gol în sufletele acelor care l-au cunoscut și l-au prețuit.

Durerea a cuprins deopotrivă inimile prietenilor, colegilor și ale elevilor săi.

Bolnav de aproape doi ani, acest munte de om, pornit din Hoisești Neamțului pe drumul greu și spinos al cărturăriei, nu s'a lăsat răpus în patul de zăcere, deși moartea l-a fulgerat în mai multe rânduri. Când dela Clinica Universității din Cluj s'a vestit, la 26 Noemvrie, moartea lui Ioan Dragan, s'au cutremurat multe inimi, și a rămas impresionată multă lume.

În ziua de 28 Noemvrie a fost adus dela Cluj corpul neînsuflețit al profesorului, însoțit de D-nii Locot. Florea — ginerele defunctului — și Ioan Arnăutu, secretarul Școlii Normale.

În biserica Trei Ierarhi din Piatra, unde a fost așezat catafalcul străjuit de garda de onoare a străjerilor din Stolul Școlii Normale, s'a perindat zi și noapte cortegiul creștinilor,

din ochii căroră au curs lacrimi mari și multe pentru o mare și ireparabilă pierdere.

Cu Ioan Dragan dispăre un pedagog și un om de mare merit. Dispare pedagogul de pe meleagurile nemțene, care știa să prețuiască și să iubească într'un chip cu totul original și sincer copiii, pe acești vlăstari ai viitorului „*care prin conspirația veacurilor au rămas până azi cei din urmă sclavi*“, întru nimic vinovați ei de greșelile lor; dispăre un om ales, care n'a fost niciodată sfredelit de gândul ca să pricinuiască vreun rău cuiva.

Toată viața sa a meditat, a scris și și-a împărtășit credințele cele mai curate, pe care le adunase din izul brazdei

IOAN DRĂGAN

1886-1937

proaspete și din adâncurile sufletelor simple, rustice și curate.

Toată viața sa a fost o întreagă dăruire de sine, fără să-și precupețească munca, meritele ori sănătatea.

Pe băncile școlii, pe altarul patriei, la catedra de pedagogie și la postul de comandă, Ioan Dragan a fost omul sacrificiului, până la cel din urmă cuvânt al său.

Din sufletu-i frumos, curat și bun, au răsărit în școală dragostea de muncă, spiritul de armonie și biruința eforturilor comune, toate săvârșite în deplină tăcere.

Dacă nepătrunsa lege a firii a hotărât atât de timpuriu un verdict prea greu, natura din care cugetul lui Ioan Dragan scotea de-a-dreptul însăși rațiunea unei vieți nouă și originale, a voit să-l recheme la sine și să-l mistuie cu lăcomie în elementele ei, în câmp de verdeață, în cer, în soare, în lumea fără dureri.

Când în cea din urmă zi de toamnă olimpiană, cortegiul ducea spre cimitir pe în veci neuitatul Ioan Dragan, toți elevii săi din școală și din învățământ, toți colegii și toți prietenii ori cunoscuții l-au însoțit, sau i-au trimis cele din urmă cuvinte împodobite cu lacrimi, cu flori și coroane spre veșnică amintire.

Dăm în cuprinsul acestei reviste scrisorile de condoleanțe ale prietenilor, cuvântările, frânturile de suflet alese, nevinovate ori naive ale școlărilor, gânduri creștine și tot prinosul de recunoștință care s'a adus în ziua înmormântării, pentruca și cititorii să aibă mai vie icoana aceluia pe care atâta lume l-a plâns ca pe un adevărat prieten și părinte, prețuindu-l ca pe un desăvârșit apostol.

Revista **Apostolul** al căreia colaborator distins a fost **Ioan Dragan**, își împlinește o pioasă și elementară datorie păstrându-i neștearsă amintirea, drept cel mai ales și mai sfânt omagiu.

„APOSTOLUL“

Scrisoarea Domnului N.N. Tonitza, Rectorul Academiei de Arte Frumoase din Iași, adresată familiei.

Dragii mei,

Vestea pe care mi-ați trimis-o prin telegraf, m'a copleșit de durere.

I-am sărutat în gând sufletul lui bun — și m'am încuiat în odaie să plâng liniștit.

Să nu vă supărați pe mine că nu viu la înmormântare. Mi-i teamă.

Voi veni însă prin Piatra să vă văd și să stăm, cuminți, de vorbă despre el.

Indurerat, vă îmbrățișează frățeste pe toți,

TONY.

Scrisoarea Domnului Profesor D. Focșa adresată profesorilor Școalei Normale de băieți din Piatra.

Iubiți Colegi,

N'am putut lua parte la înmormântarea colegului și fratelui Drăgan și am ezitat să dau o telegramă seacă și searbadă.

El rămâne pentru mine rădăcina cea mai bogată și cea mai adâncă prin care Școala Normolă „Gh. Asachi” s'a înlipt în viața regiunii și în spiritualitatea românească.

El este mai mult decât oricare — nu mă gândesc să subestimez ce-am adus noi, prima generație și ce-ați adus voi, generația a doua — el este ctitorul acestei școli cu care se identificose.

Venit dela brazdă, trăind viața satului prin toți porii unei sensibilități pe care și voi, iubiți colegi, ați simțit-o ca și mine, având o adâncă, pe cât de largă, putere de înțelegere a tuturor aspectelor vieții satului, el, mai mult de cât mine, decât toți din

vremea mea, ad cea acea proștețime de simțire, care aducea cu abu ul ce lasă ogorul primăvara și acea hotărîre tu nultu oasă care se adună în apele multă vreme zăgăzuite.

Cine-a spus că prima generație poate da cărturari dar nu intelectuali cu rafinament în simțire și înălțime și orginalitate în concepții?

Drăgan era pilda v e de ce pot da clăcașii de pe colinele Hoiseștilor!

Normaliștii de la Piatra îl vor purta mere 1 în cutele sufletului lor și-i vor evoca imaginea în toate gândurile și planurile lor, și profesorii îi vor păstra amintirea curată și caldă.

Instituția însă, la baza căreia stă jertfa lui de fiecare zi, toată lumina minții, toată îndemânarea talentului, toată strădania sufletului și mai ales, personalitatea lui, trebuie să-i rezerve locul de onoare al înfăptuitorilor.

Ce-ar fi putut da pentru școală experiența lui de azi, dacă puterea lui de viață (el a fost oare ursul?) dacă sănătatea lui, pe care noi le socoteam — din nenorocire le socotea și el — fără măsură, nu s'ar fi istovit așa de vreme.

Durerea mea n'are cuvânt — ea cuprinde deopotrivă pe dascăl și pe om.

Păstrați-i, iubiți colegi, în inima voastră, în inima școlii, pe care voi o cultivați, o păstrați și o transmiteți celor ce vin, amintirea dîscălului născut, a românului curat, a sufletului rar.

În cultul amintirii lui, mai mult chiar decât în celelalte năzuinți, mă veți simți totdeauna.

Fratele vostru,

D. FOCȘA

Școalei Normale de băieți — Piatra-N.

O fostă elevă și apoi o fostă colegă a aceluia care a fost un duios înțelegător al sufletului gingaș al copilului, cu inima strînsă de durere trimite condoleanțele sale familiei și colegilor, care l-au prețuit și l-au iubit.

AURORA V. ANDREI
Profesoară — Cahul

**Scrisoarea Domnului D. Focșa, profesor la Liceul
Spiru Haret din București, fost director
al Școalei Normale din Piatra-N.**

Scumpă Doamnă Drăgan,

N'am putut — oricât am dorit — să văd ultima oară pe „fratele sufletului” meu, cum a spus-o el singur.

Și de-aș fi venit ce puteam schimba eu! Doar să mi se amestece lacrămile pentru că, în iluzia mea, cred că nimeni mai mult ca D-ta și ca mine nu l-am înțeles și nu l-am prețuit.

Drăgan era bun ca pâinea și curat ca roua. Ai avut cel mai mare noroc când l-ai avut și cea mai mare nenorocire când îl perzi.

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru ceea ce ne-a acordat și să ne consolăm că am avut mai mult și mai bun decât alții.

Știu că nu-i ușor să simți lipsa celui mai bun om din lume; gândește-te însă că acum ai de purtat și grijile lui și poartă-le așa ca sufletul lui să fie mulțumit.

Rog pe Dumnezeu să te întărească să poți suporta durerea aceasta și să aibă grija de cei tineri, pentru care lipsa lui încă nu-i mică.

Voi profita de primul moment pentru a veni să îngenunchiez la mormântul lui și să-ți pot strânge mâna și spune un cuvânt de mângâiere.

Cu aceleași vechi și nealterate sentimente,

D. FOCȘA

1 Decembrie, 1937.

Onorată Doamnă,

Cu profundă durere am luat cunoștință azi din ziare despre încetarea din viață a scumpului Dv. soț și vrednicului nostru prieten din copilărie încă : Ioan Dragan.

Nu mă pot împaca cu gândul că omul crescut ca un munte din brazda acestui pământ românesc, că omul cu mintea

atât de ageră, cu sufletul atât de ales, cu cultura așa de înaltă, pe care și-o apropiase prin îndărătnică muncă, nu mai există!

Ce pierdere cumplită pentru familia lui scumpă, pentru școală, pentru societate, pentru elevii și colegii lui și pentru noi prietenii vechi și statornici, care l-am cunoscut cu toate virtuțile lui!

În acest ceas greu, când sufletele ne sunt copleșite de durere, o singură mângâere ne rămâne: să îndreptăm gândul către cel Atotputernic și să-l rugăm ca Dv. să vă dea tăria de a suporta crunta lovitură, prin care sunteți pusă la încercare, iar noi cu toții să păstrăm cu sfințenie, până la clipa cea din urmă, amintirea scumpă a dragului nostru Ioan Dragan.

Să-î odihnească bunul Dumnezeu sufletul său cinstit și curat în pace!

Primiți respectuoasele mele salutări.

V. N. PETROVANU

Profesor

Iași, Asachi 9

**Școalei Normale de Învățători
„GH. ASACHI“ din Piatra-N.**

Domnule Director,

Avem onoare a vă ruga să binevoiți a arăta corpului didactic și elevilor școalei ce cu onoare conduceți, precum și îndureratei familii, că subsemnatul, corpul didactic și elevii acestei școli împărtășesc durerea ce o încercați și alături cu D-vs. rugăm pe atotputernicul Dumnezeu să odihnească în pa ce, în rândurile dreptilor, pe ION DRAGAN, fostul prieten personal al subsemnatului și vrednicul îndrumător al tineretului basarabean, ca director și profesor la Școala Normală din Tighine, colegul multora dintre profesorii acestei școli.

DIRECTORUL

Școalei Normale din Chișinău

ȘT. C. GHEORGHIADE

Mult onorată Doamnă,

Moartea D-lui I. Drăgan, atât de timpurie și de neașteptat, a fost una din cele mai puternice și mai adânci dureri din câte am suferit în mult necăjita și sbuciumata mea viață.

L-am cunoscut, l-am prețuit și l-am respectat pentru frumoasele însușiri, cu care l-a fost înzestrat Dumnezeu.

Inteligență superioară, inimă bună și largă, caracter franc, cultură strălucită și temeinică, muncitor și conștiincios până la sacrificiul persoanei sale, patriot neînfricat, profesor eminent, coleg sincer și devotat, iar ca încoronare, soț și părinte model, D-l Ion Drăgan a fost o adevărată personalitate, care s'a impus atât în societatea românească, cât și printre membrii corpului didactic.

Prin moartea D-lui Drăgan, țara și școala pierde pe unul dintre cei mai eminenți devotați ai lor.

Aș fi dorit să-l conduc până la locașul de veci; însă nu pot, căci tocmai în ziua înmormântării, trebuie să plec cu nevastă-mea la Iași, spre a o interna într'un spital, fiind suferindă.

Vă rog, atât pe Domniavoastră, pe D-na și D-l Florea, cât și pe celelalte rude, să primiți din partea mea, a nevestei mele și a copiilor cele mai îndurerate și mai profunde păreri de rău, pentru grozava pierdere ce ați suferit.

Dumnezeu să-l așeze pe D-l Drăgan în ceata dreptilor, iar pe Domniavoastră să vă mângâie și să vă întărească, ca să puteți suporta durerea ce v'a pricinuit moartea lui.

Să trăiți, să-l pomeniți.

P. GHEORGHEASA
(fost inspector școlar)

Joan Dragan *)

S'a născut în anul 1886, în satul Hoisești, comuna Mărgineni județul Neamț, din părinți modești, agricultori. Școala primară a făcut-o în satul său natal. Ne-am întâlnit în clasa I-a la Gimnaziul „Roman-Vodă” din Roman în Septembrie 1898, fiind colegi de clasă și terminând gimnaziul împreună, în Iunie, 1902.

După terminarea gimnaziului, ne-am despărțit, eu venind la Liceul „Petru Rareș” din Piatra-Neamț iar dânsul, reușind prin concurs greu, la Liceul Internat din Iași.

După terminarea liceului în 1906, ne-am revăzut la Universitatea din Iași, dânsul urmând cursurile Facultății de Litere și Filosofie, iar eu, cursurile Facultății de Științe depe lângă Universitatea ieșeană.

Terminând Facultatea la care I. Dragan a fost un student distins, Ministerul i-a acordat o bursă, ca să meargă în străinătate spre a-și desăvârși cultura filosofică. A stat la Viena 2 ani. La întoarcerea în țară în 1913, a fost numit profesor la Gimnaziul din R. Vâlcea de unde, după ce a funcționat un an, a trecut la catedra de l. germană dela Liceul „Petru Rareș” din Piatra-N. și la catedra de l. română și pedagogie care se crea treptat, odată cu înființarea claselor pentru completarea Școlii Normale „Gh. Asachi”, în 1912.

În anul 1927 a fost detașat la Școala Normală din Tighina, pentru reorganizarea ei, dându-i-se în acest scop direcțiunea acelei școli.

Din povestirile lui, știu că părinții îi erau lipsiți de mijloace și numai prin talentul său la învățătură, a atras atenția proprietarului Anton Pruncu, pe moșia căruia tatăl său îndeplinea o modestă funcțiune și astfel a fost trimis la Gimnaziul din Roman la învățătură, unde și prin ajutorul dat dela curte putea plăti 15 lei pe lună. Am stat la aceeași gazdă un an și jumătate.

Avea talent la partea literară, și mai ales la limbi străine.

Imi aduc aminte cum în clasa II-a, în ora profesorului de

*) Din cuvântarea rostită la înmormântare.

l. germană, Horvat, a venit în inspecție Caloianu, care văzând că ni se recomandase manualul de Meïssner și Paul, neaprobând de Minister, i-a făcut observație profesorului că acest manual este prea greu pentru începători, la care Horvat a ripostat:

„Vă rog, D-le Inspector, să trageți concluziile, după ce veți asculta clasa“.

La întrebările puse de inspector, elevul Dragan s'a distins, știind perfect, mai ales verbele neregulate. Inspectorul surprins, îi spune lui Silberg, directorul școlii, care era de față, că probabil acest elev este băiat de bogătași care îl prepară acasă cu profesor special. Atunci directorul, care știa viața noastră, și că stăm la aceeași gazdă, m'a luat pe mine de martor ca să confirm originea și situația colegului meu.

Din studiile făcute își însușise o cultură vastă, aproape în toate domeniile, dar mai ales în filosofie, căutând în pedagogie mijloacele cele mai blânde pentru educarea copiilor.

Era un gânditor profund și în caracteristica sufletului său găsim însușirile cele mai nobile: *blândețea, răbdarea, bunătatea*. Mai ales bunătatea a fost constanta sufletului său care nu l-a desmințit, oricât de grele ar fi fost împrejurările vieții sale.

Fostul nostru coleg, Dragan, era pătruns în adâncul ființei lui de cuvintele Mântuitorului: „Lăsați copiii să vină la mine“; numai așa se explică nemărginita lui bunătate față de copiii dela Școala de aplicație, bunătate care de multe ori mergea până la slăbiciune. Dacă ar fi aflat că un institutor, între mijloacele de educație întrebuintează bătaia, parcă ar fi suferit el corecțiunea, așa era de supărat.

În lucrarea sa „*Dușmanul nostru, copilul*“ se oglindește perfect bunătatea sufletului său. ¹⁾

Nu-i plăceau oratorii de paradă. Rar vorbea pe nepregătite. Când își așternea însă gândirea pe hârtie, îmbrăca ideile în imagini așa de frumoase, iar vorbele căpătau o sonoritate atât de deosebită încât ansamblul cugetării lui părea îmbrăcat în purpură.

Față de colegi era loial și știa să-și mențină prietenii. Numai astfel se explică armonia și spiritul de solidaritate din cancelaria Școlii Normale.

¹⁾ În colaborare cu alți prieteni a lucrat manuale didactice. Acum în urmă, spre a ușura pe copii, pregătise o aritmetică pentru clasa II-a, în care toate socotelile erau predate prin istorioare.

Nu era croit pentru politica militantă, însă cinstea și statornicia lui, l-au făcut iubit de toți membrii partidului liberal fiind votat în delegația permanentă, onoare care se capătă cu greu într'o organizație politică cu atâția intelectuali de seamă.

În anul 1927, neputându-i-se da un inspectorat la care ar fi avut dreptul, prin meritele lui, a acceptat să se ducă la Tighina, ținut de minoritari, spre a organiza în calitate de director Școala Normală din acel oraș și a împrăști lumina și ideile de iubire de patrie și neam, între acei care aveau ochii așintii uneori peste graniță.

Acolo a avut de luptat cu multe greutăți, deoarece minoritarii priveau cu ochi rău pe oricine venea din Vechiul Regat și după un an a fost nevoit să se întoarcă îndărăt, dându-i-se direcția internatului dela liceul local.

Deși a stat, relativ, puțin timp la Tighina, când s'a întors la catedră, școala noastră a fost populată cu mulți elevi de acolo, atrași de bunătatea sufletului său.

În anii din urmă, organizația liberală, având în vedere vasta lui cultură, i-a încredințat onoarea de a fi președintele Cercului de studii al partidului.

Dacă ne întrebăm, cum s'a putut ca acest *brad de om*, a putut să se piardă la o vârstă așa de timpurie, el care nu avea vicii și ducea o viață așa de austeră, cum de s'a putut sălășlui în organismul său așa de robust viermele distrugerii, răspunsul îl găsim în mai multe nenorociri din viața lui, dar două sunt de căpitanie:

1. Când a fost prizonier în Germania, până să vină alimente prin Crucea Roșie, a fost infometat de Nemți, de ajunsese să nu mai poată merge pe picioare; iar unii camarazi mai rezistenți cerșeau la prizonierii francezi, câte o pâine și i-o aduceau ca să nu moară de foame. Sigur că atunci i s'a debilitat organismul.

2. Fiind director al Școlii Normale acum trei ani, a avut grozava nenorocire de a fi martor la incendiul care a mistuit acoperișul școlii. El fiind cu răspunderea, acest foc i-a sdruncinat sănătatea și poate aceasta este cauza cea mai de căpitanie a pierderii lui.

Și acum, drag coleg, care ai apucat calea veșniciei, pe drumul pe care toți o să mergem și de pe care nimeni nu se mai întoarce, de ce nu deschizi ochii să vezi câtă lume plânge pierderea ta, cum ochii tuturor sunt umeziți de lacrimi, cum plâng elevii și cum te jelesc scumpul tăi copilași dela aplicație.

De ce nu vorbești să ne spui ce este dincolo de această viață sbuclumată.

Îți mai aduci aminte cum discutam pe străzile Iașului problema vieții și a morții? Ce deslegare dădeam vorbelor poetului: „Nu de moarte mă cutremur ci de veșnicia ei”? Cum ne întrebam noi ce este moartea și cum am găsit caracteristica ei, că numai moartea este perfect egalitară și perfect totalitară. Căci germenul ei este dela naștere în fiecare ființă, deci toți murim și numai în fața ei suntem toți egali.

Dar ce frumos este redat acest lucru în cântarea bisericească, când îngerul stând în fața mormintelor și văzând numai oase goale se întreabă:

„Au cine este împăratul sau ostașul, sau bogatul sau săracul, sau dreptul sau păcătosul”?

Drag coleg, de ce nu dai drum glasului să spui celor ce se frământă să întemeieze un stat, unii egalitar, alții totalitar, că aceste organizații le găsim cu toții și în mod sigur în împărăția veșnică a morții?

Acum ne părăsești ducându-te unde nu este durere, nici întristare, nici suspin, ci viață fără de sfârșit. Dar tocmai această viață fără sfârșit, interpretată de unii ca fericire veșnică, n'o înțelegeai tu, căci prelungirea fericirii te face să nu mai fii fericit, după cum prelungirea durerii, te obișnuiește cu ea și pe urmă nu mai suferi „*căci trăiești în durere ca în elementul tău*”.

În fiecare din noi sunt combinate două feluri de forțe, care luptă neîncetat până ajung la echilibru. Sunt forțele rezultate din tendințele animalului biped și forțele căpătate prin o adâncă cultură și care dau sufletului însușirile cele mai bune. În sufletul lui Ion Drăgan, forțele bune au fost biruitoare, deaceia nemărginita lui bunătate.

Și acum, drag coleg, despărțindu-ne de cea ce este pământ în tine, nu ne despărțim de sufletul tău, care, mai tare de cât cea mai frumoasă statuie, va sălăslui în inima noastră și a tuturor generațiilor, în sufletele cărora ai turnat picătură cu picătură din nemărginita bunătate a sufletului tău.

Fie ca la catedra care a fost luminată de făclia sufletului tău atâția ani, să ai un urmaș tot așa de înțelegător copilăriei și plămuitor de suflete. Fie ca țărâna ce va înghite omenescul din tine să nu te apese.

Fie ca îndurerata ta familie să aibă puterea de a suporta cumplita durere cauzată prin moartea ta.

Prof. Gr. Capșa

Intristată asistență,

Dascălii Școalei Normale de băieți aduc, prin glasul meu, ultimul cuvânt de bun rămas aceluia care le-a fost ani de-a rândul coleg și în ultima vreme director, profesorului Ioan Dragan.

Ca un stejar doborât de furtună, cel mai respectat, cel mai drag dintre noi a luat calea cea fără întoarcere.

Respectat a fost profesorul Dragan pentru prestigiul lui cărturăresc. *Profesor* deosebit de bine pregătit, a înălțat lecția la rangul de prelegere academică dând catedrei străluciri universitare.

Lecțiile profesorului Dragan erau o continuă trimitere spre rafturile bibliotecii, o muștrare adusă superficialității și ușurătății de gândire.

De aceea păreau poate grele de urmărit pentru sportivii generației noastre; dar ele au răscolit suflete, au înălțat cugete și mănunchiul de elevi care i-a rămas credincios, mărturisește rodul trudei lui.

Căci nu era deloc greu să te apropii de sufletul dascălului. Nu era un solem al catedrei, glacial și distant. Fraza bogată, grea de gând, scandată cu voce cântătoare, cu inflexiuni adânci, cu pauze și căutări grele uneori a cuvântului, trăda chinul gânditorului care-și smulge din adânc adevărurile, dar trăda și grija dascălului de a nu-și înșela niciodată ucenicii. Conștiincios a fost profesorul Dragan; loial cu el, loial cu elevii săi.

Și un ton cald, prietenos — o prietenie izbucnind tumultoasă din bucuria lui de viață, din seninul sufletului său — câștiga pe elev, apropia până la contopire banca de catedră. Cât îmi pare rău acum că nu l-am cunoscut ca profesor mai de aproape, că nu m'am strecurat odată acolo printre elevii lui! Am lămurit destul însă din povestirile unora, sfânta legătură ce se hotăra, în ora de clasă, între dascăl și elev. În necontentitul urcuș spre lumina înțelegerii, ca pe un drum greu de munte, spovedindu-se nestingherite sufletele dascălului și ale elevilor săi se înfrățeau tot mai mult.

Așa a putut fi profesorul Dragan, înțelegătorul pedagog al școalei noastre secundare. Nu am chemarea să dau verdicte în pretoriul științei lui. Dar hotărât, puțini sunt care să

se fi apropiat ca el de sufletul copilului, sufletul acela plâpând și gîngăș a omulețului care se încredințează nouă să-l călim pentru viață; sufletul pe care unii îl iau drept o bucată de fier și pe care îl întărești cu atît mai mult, cu cît înde-sești loviturile de ciocan.

Pentru profesorul Dragan sufletul copilului era o floare gîngășe, pe care trebuie s'o ocrotești jertfind egoismul tău, jertfindu-te pe tine. O lume în miniatură care-ți cere jertfă. Să-l faci pe copil să respire prin toți porii dragoste, aruncând din vorbă, din gest, din privire orice stridență, orice umbră care ar fi vestejit ca și atingerea unui mistral ghețos, floarea în desbobocire. Cartea-lui „*Dușmanul nostru, copilul*” e cel mai necruțător rechizitoriu adus unei greșeli de concepție și de metodă a școlii vechi secundare.

Din școlile Vienei — unde învățase — Viena aceea — Parisul german — care unește la vioiciunea naturală a spiritului maturitatea de gîndire practică germană — el a adus o bună pregătire pedagogică, dar și o fericită îndrumare pe adevăratele căi ale științei pedagogice.

Trăind în epoca schimbării metodelor de învățămînt, a fost unul din fruntașii luptători ai școlii active, a concepției și metodei care rup barierele dintre profesor și elev, coboară în mormînt epoca dascălului Chiosea și scoate pe elev din letargie mînîndu-l spre formarea individualității lui.

In școală, școala de aplicație ajunsese la dînsul adevărat laborator pedagogic. *In publicistică*, în cărțile sale, profesorul Dragan a semănat cu dărnicie idei care astăzi sunt oficializate.

Cu modestia lui, nu s'a împăunat niciodată în rolul neștiut de mulți, dar real jucat în prefacerea învățămîntului din România. Dacă numele lui nu-i trîmbițat în patru zări, va veni o zi cînd își va lua locul meritat în istoria acestui învățămînt. De cîte ori, cu mîhnire, dar totuși cu blîndețea lui caracteristică, nu ne amintea că idei azi curențe în lumea dascălimii: „*Centrele de interes*”, „*local.smul educativ*” etc. le anunțase el în țara noastră înaintea multora.

Dăruindu-se generos și-a format statornici ucenici. Dacă n'a făurit o școală pedagogică, condițiile i-au fost prea nefavorabile pentru această îndrăsneată împlinire. A lăsat în schimb o dără de lumină pe cerul învățămîntului românesc.

Conferențiar emerit, L. Dragan aduce în fiecare din conferințele sale idei nouă, din proaspăt cărturăresc, semn al unui permanent contact cu cartea. Era la curent cu tot ce se scria

nu numai în specialitatea sa ci și în cele învecinate. De aceea prestigiul lui s'a revărsat peste catedră și a trecut hotarele școlii devenind o podoabă intelectuală a ținutului nostru.

Scriitor cu reale resurse de talent, a lăsat pagini care surprind prin gingășia simțirii, prin finețea observației ca și prin plasticitatea exprimării. Câteva amintiri publicate în revistele locale ne arată că, dacă ar fi persistat, ar fi ajuns un nume în literatura noastră. Cine nu-și amintește, de exemplu, descrierea acea cruntă prin adevărul ei, a Școlii de aplicație a Normalei, silită să se adăpostească prin vitregia împrejurărilor și a oamenilor, într'o cuhnă cu pereții igrasioși și dușumelele putrede ?

Din paginile lui mai mult ca din orice manifestare, lămuriești acest suflet. A fost drama unei neconținute căutări de sine, o originalitate în veșnică frământare spre lămurire și afirmare.

Publicist cu bogată activitate, a cinstit cu articolele sale paginile multor reviste. Isbutise acum câțiva ani să adune câteva condeie în jurul revistei „*Petrodava*”. Numele lui Ioan Dragan pe coperta unei reviste locale era un gir sigur și o afirmare reală.

Spre el se îndreptau toți cei ce așterneau pe hârtie poezia aceea dela 18 ani sau proza vârstei mai pline.

Pentru fiecare găsea o vorbă bună. Un animator și un călăuzitor. Să-l fi văzut ascultând o pagină bine scrisă : i se luminau ochii aceia blânzi străjuiți de ochelari și ca un copil te îmbrățișa, admirativ.

Era în bucuria lui întreagă, firească, toată bunătatea unui suflet curat, care se revărsa nepotolită.

Căpătați mai multă încredere în tine, tu scrib, care tremurai la gândul că-ți vei înfățișa numele tipărit în josul unei pagine.

Simțeați un prieten care te încuraja, o înțe egere care te întovărășa, un critic binevoitor care te acoperea cu chezușia lui.

Un prieten care-ți întindea cu dărnicie, la nevoie, o mână de ajutor. Pe căile necazurilor, la răspântia disperărilor — cine nu le întâmpină în viață ? — zâmbetul bun al profesorului Dragan încuraja și întărea.

Căci acesta a fost profesorul Dragan : — un uriaș cu suflet de copil, un prieten și pentru cei de-o vârstă cu el și mai ales pentru cei mai mici. Aci, socot, se simțea mai bine. În lumea celor neștiutori și naivi întâlnea el sufletele spre

care punțile se întindeau ușor, unde nu era nevoie de meșteșug ca să te apropii, nici de prudență în raporturile ce urmau, nici de război veșnic ca să te ții deasupra. Unde privirile de lup lipseau, iar oarba năpustire a omului contra semenului său era absentă.

Drag prieten mai bătrân ca mulți dintre noi, de aceea te-am iubit și nu te vom uita. Așa cum ai fost. Cu înălțimile și chiar cu opririle de care n'ai fost scutit, dar care n'au umbrat niciodată lumina de soare a prieteniei noastre. Căci știm că ai suferit nespus. Ai suferit pentru încrederea prea mare pe care ai pus-o în oameni, pentru confuzia ce făceai, uneori, între lumea celor mai mici și acelor mari, pentru bunătatea masivă cea atât de, des, strâmb înțeleasă.

Peste toate linișliul morții a pus o stavilă. Vei găsi în ceruri aceea ce ai căutat o viață întreagă: *suflete curate și bune*; în lumea cărora nu-i „nici durere nici întristare, nici suspin”.

Fie-ți acolo viața veșnică, cum veșnică îți va fi amintirea aici pe pământ.

Prof. Victor Andrei

Nemângâiată familie

și

Intristată asistență,

Doamne, de ce nu putem pătrunde legile tale?

De ce trăiesc schilozii ce-și doresc moartea, și lași să viețuiască nenorociții și criminalii, și ne răpești pe acei mai buni, de care avem atâta nevoie!

Doamne, cât de bun a fost Ion Dragan! Ce suflet mare ne-ai luat astăzi, când avem mai multă nevoie de el; mai ales acum, când așa de rar se găsesc asemenea suflete și când răutatea omenească se simte din ce în ce mai tare!

A murit unul din cei mai aprigi apărători ai copilului.

Pentru I. Dragan n'a existat copil rău. „Răi sunt educatorii, care nu înțeleg sufletul copilului”, așa spunea el învățătorilor. Copilul este totul; pentru el s'au creat școalele, pentru el trăiesc părinții și sunt creați învățătorii.

In lucrarea sa: „Dușmanul nostru, copilul”, I. Dragan revarsă toată știința pedagogiei învățate și mai ales bunătatea sufletului său, care iubea atât de mult pe acești „dușmani”, pe acești copii, „ce ne terorizează”, dar totuși ne sunt așa de dragi, iar noi nu știm să le respectăm copilăria.

Se vede că I. Dragan n'a avut copilărie! Prea multe a suferit de mic, de a iubit atât de mult pe copii și copilăria.

Pe I. Dragan nu-l putea supăra nimic mai mult, decât atunci când ar fi auzit că un copil este lovit, sau pedepsit.

Plecat din satul Hoisești, „dela brazdă”, cum îi plăcea lui să spună, fiindu-i tovarășă nevoia, prin puterile sale a studiat zile și nopți, până a ajuns să termine cele mai înalte trepte ale învățaturii.

Terminând universitatea în țară și fiind apreciat de profesorii săi, a fost trimis la Viena pentru desăvârșirea cunoștințelor.

Doi au plecat, după cum mi-a spus, V. Todicescu și el: I. Dragan. Todicescu la Iena și Dragan la Viena. Și parcă ar fi fost frați — același suflet l-au avut — aceeași dragoste pentru copil.

Todicescu dela Iași și Dragan dela Piatra, au dat la atâtea serii de învățători suflet din sufletul lor.

Aceștia, la rândul lor, s'au răspândit pe tot cuprinsul țării, pregătind generații de copii.

După cum amintirea lui Todicescu este vie în sufletul foștilor săi elevi, neștearsă și veșnică va fi amintirea lui I. Dragan în sufletele elevilor săi și a tuturor celor ce l-au cunoscut. Ioan Dragan bogăție pământească n'a avut, nu i-a înțeles rostul, dar a avut multă bogăție sufletească, pe care a transmi-o generațiilor de elevi!

Cunoștințele pe care I. Dragan le-a luat de la profesorii săi, le-a trecut întâi prin sufletul și simțirea sa, le-a frământat și apoi le-a dat elevilor săi, cu acea

parte din „eul” său, ceea ce plăcea, ceea ce-l făcea să fie original și-l făcea să fie deosebit de alții.

Conferințele sale cuprindeau atâta poezie, încât te uimeau și te captivau. Cineva și-a exprimat părerea că I. Dragan este un geniu al poporului nostru, pe care noi, cei de astăzi, nu-l putem înțelege.

Hotărît că timpul ne va arăta mai bine cine a fost I. Dragan, căci deabia după moarte ajungem să apreciem valoarea cuiva.

Asociația învățătorilor din jud. Neamț resimte poate cel mai mult grozava lipsă, a aceluia ce a fost socotit totdeauna părintele ei sufletesc.

Eram deprinși, ca în toate manifestările noastre, să-l avem între noi. Sfaturile sale ne foloseau întocmai cum soarele folosește plantelor.

În activitatea de toate zilele, în conferințele noastre, I. Dragan era călăuză spirituală și era îndreptar și dogmă.

Ceea ce spusese I. Dragan la școală, se confirma acum în realitate.

Dânsul ne învățase să fim optimiști, deși sufletul său primise atâtea lovituri.

La o lecție de probă, când normaliștii și învățătorii de la Aplicație, împreună cu profesorii discutau lipsa mijloacelor de care se lovesc învățătorii la sate și cum acești învățători n'au material didactic, lemne pentru foc, și nici școli unde să se adăpostească copiii, atunci I. Dragan izbucnea ca un vulcan și spunea tuturor: „Nu trebuie să ne facem din mizerie un ideal”; trebuie să luptăm și să ne facem de toate.

Iată cum Ioan Dragan este cel dintâi „străjer” al ținuturilor noastre, care a preconizat cu mult timp înainte ceea ce actăzi „Străjeria” încearcă să realizeze.

Învățătorii acestui județ — tineri și mai în vârstă — și încă mulți alții, ce sunt răspândiți pe întreg cuprinsul țării, sunt creația Moldoveanului dela Hoiseștii-Neamțului. Noi ne mândrim și-l vom revendica totdeauna pentru acest ținut.

Normaliștii de astăzi și învățătorii de mâine, sunt sigur că vor duce sufletul lui I. Dragan în toate colțurile țării.

Să fie mândri de profesorul lor și să-i urmeze

învățăturile. Așa cum noi înaintașii am fost mândri de el. In fața trupului neînsuflețit al lui I. Dragan, care-și parcurge drumul cel din urmă, — drumul veșniciei — poate spre o viață mai bună — noi jurăm: Invățătorii de astăzi și cei de mâine, ne vom face datoria aducând la îndeplinire dorința lui de totdeauna, să apărăm copilul și să ridicăm școala poporului, așa cum a dorit-o el. — Iar lui I. Dragan, fie-i țărâna ușoară și veșnică amintirea.

Inspector Șc. V. Gabureanu

*Intristată adunare,
Indurerată familie!*

Neînțelese sunt de mintea noastră, puțin cuprinzătoare, legile firii, când trec peste rânduelile cu care suntem obișnuiți.

Căci, dacă în unele privinți natura nu face salturi, ci își urmează drumul ei normal, nu putem pricepe de ce, atunci când e vorba de pornit acolo, de unde întoarcere nu mai este, moartea, tot o lege a firii, nu mai ține în seamă rândulala normală, de a lua pe oameni în ordinea în care s'au ivit pe tărâmul vieții, ci răpește pe sărite, când pe unul de ici, când pe altul de dincolo, la întâmplare.

Și numai așa ne explicăm de ce a fost răpit din mijlocul nostru Ioan Drăgan, la o vârstă când nu se aștepta nimeni, căci doar nici 52 de ani n'avea; la o vârstă când, în plină maturitate și putere de muncă, prin inteligența și prin sufletul lui, prin experiența și bunătatea lui, putea fi încă de folos și familiei și școlii și țării.

Se vede însă că-l urmărea o cumpănă grozavă, dacă în adevăr sunt cumpene în viața omului — cum spune poporul — când îl paște moartea.

Și una a fost în timpul războiului, când un obuz, explodat în apropiere, l-a acoperit cu pământ, de credeau toți că a murit. Dar a scăpat.

Alta a fost în lagărul de prizonieri, unde a îndurat cele mai grozave lipsuri, în special de hrană, încât spectrul morții se desemna tot mai clar înaintea ochilor. Totuși a scăpat.

IOAN DRĂGANI
PRIZONIER ÎN GERMANIA

Pătimirile de acolo, sub vraja povestirii lui, îți dădeau impresia că n'au fost trăite aievea, ci au fost scornite de o imaginație aprinsă, așa de mult întreceau orice închipuire.

Poate că de atunci a rămas vreo meteahnă în trupul lui, care a tot r0s în el, fără să se vadă, așa cum roade cariul *sub învechitul mur*, cum spune poetul.

A treia a fost anul trecut, în preajma lui 24 Noemvrie, când, lovit de o congestie cerebrală, a stat țintuit câteva zile, plutind între viață și moarte. A scăpat și de asta, dar de pe urma ei nu mai era omul dinainte.

Era parcă dus cu sufletul aiurea, era tăcut și închis, dispăruse dintr'însul veselia cu r0su-i sănătos, era slăbit peste măsură.

Și cu toată această deprimare fizică și morală, nu și-a

încetat activitatea, a muncit mai departe, mereu cu gândul la ai lui, la școala lui, frământat de griji și de răspundere. Și nu s'a dus să se caute de cât atunci, când nu mai era poate nici o nădejde.

Pe semne așa e omul făcut, să se lase amăgit mereu de vraja speranței de mai bine, până când e aruncat în vârtoare de valurile nestăpânite ale vieții.

S'a dus Drăgan cu firea-i liniștită și blajină. Dar întocmai ca un lac răscolit de furtună, l-am văzut și pe dânsul, nu arare ori, izbucnind cu toată revolta și cu tot amarul adunat și mocnit în suflete de atâția dintre ai lui, contra nedreptei așezări sociale, în care unii sunt condamnați la o muncă istovitoare și prea puțin rodnică, iar alții se răsfață în belșug la masa vieții, din exploatarea suferinții celor nenorociți.

În legăturile de viață și de prietenie cu Drăgan, *Drăganovici*, cum îi ziceam în glumă, am putut constata sufletul lui ales, inteligența-i vie, simțu-i literar, fraza-i bine încheată din care se desprindea mireasma graiului din cronici, bunătatea-i fără margini și simțirea lui la orî ce suferință.

Era însă de o încredere și naivitate aproape copilărească. Era naivitatea țaranului crescut în mijlocul naturii și care n'a fost întinat de răutatea și falsitatea oamenilor, care caută să speculeze tocmai această naivitate.

Am mai cunoscut însă și sficiunea și modestia lui. Nu se vâra niciodată în frunte, acolo unde ar fi fost indicat prin cultura și prin situația lui, ci se mulțumea să stea tot mai în umbră, care dacă putea fi o calitate în alte timpuri, în vremile de azi era un mare cusur, fiind că nu răzbate de cât acel care dă din coate și se înfinge, fie că are, ori nu, meritele și capacitatea trebuitoare.

Era cunoscută dragostea lui pentru copii, cărora le permitea să facă totul, tocmai pentru a-și manifesta fără nici o stîngherire firea lor de copii.

Ca profesor la Școala Normală, asistam împreună cu el la lecțiile de probă ale normaliştilor și mi-aduc aminte cu câtă dragoste privea el pe găgâliciî din cl. I și II dela Școala de Aplicație, cu înfățișarea lor, cu scîlpirile lor din ochi, cu nutra lor interesantă și hazlie, cu răspunsurile lor, precum și discuțiile pe care i le sugerau tocmai acești găgâlici.

D'apoi desenele lor din imaginație! Râdeam cu lacrimi de inventivitatea lor, în a reprezenta grafic lucruri și idei.

Manifestările acestor copii, spunea el, redau aidoma pri-

mele manifestări din viața omului, căci copilul în evoluția lui redă pe scurt evoluția de mii și zeci de mii de ani ai omului dela apariția lui pe pământ.

Și dacă a iubit așa de mult copiii în general, ne închipuim cum a iubit pe copila lui și pe copilul copilei lui.

Parcă-l văd cum i se umpleau ochii de o duioasă bucurie când vorbea de ei.

Și i-a fost sortit în mod atât de dureros ca, ducându-se să-și caute sănătatea, să închidă ochii, blânzii lui ochi, departe de ai săi, departe de acei care l-au înconjurat cu dragostea lor, la bucurii și la necazuri.

Mă transpun în sufletul lui și mă cutremur de tragedia care s'a petrecut, când a simțit că trece pragul veșniciei și, purtându-și ochii împrejur, n'a întâlnit nici o figură scumpă lui.

Și acum, ferecat în lanțurile de nefrânt ale morții, trece pentru ultima dată, ca într'o reprezentație de adio, pela instituțiile pe care le-a servit cu priceperea și cu sufletul lui cinstit.

Mit Gut, Drăgane, mit Gut! Dar tu rămâi mut și nesimțitor la cuvintele noastre. Ești și tu odată mândru și nepăsător la durerile din afară, în drumu-ți lung spre veșnicie.

În numele Liceului „Petru Rareș”, unde ai funcționat ca profesor de filosofie din 1914 până în 1927, îți aduc un pios omagiu de recunoștință, pentru tot sufletul pe care l-ai cheltuit dela catedră, pentru toată lumina și bunătatea pe care ai răspândit-o în jurul tău.

În numele Ministerului Educației Naționale și al Inspectoratului Școlar din Iași, din partea cărora am primit delegație de a-i reprezenta la această tristă ceremonie, aduc omagii recunoscătoare profesorului și directorului Ioan Drăgan și păreri de rău pentru pierderea pe care o încearcă Școala și Cultura românească prin moartea aceluia, care s'a distins prin activitatea lui didactică și prin brazda pe care a tras-o în ogorul îndrumării copiilor, iar îndureratei familii o slabă mângâiere, prin împărtășirea pierderii pe care o încearcă.

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească în pace, iar amintirea lui să dăinuie mereu printre noi!

Prof. V. Ghițescu

Intristată adunare,

Cu sufletul plin de cea mai adâncă și nemărginită durere, îmi îndeplinesc trista însărcinare, în numele foștilor săi elevi, de a aduce salutul cel din urmă bunului nostru profesor Ioan Dragan, plecat din mijlocul nostru atât de pe neașteptate, în călătoria cea lungă și fără de întoarcere.

Telegrama venită din partea Clinicii din Cluj, prin care se anunța moartea profesorului Dragan, a căzut ca un trăsnet în orașul nostru, întristând profund familia, colegii, actualii și foștii săi elevi, precum și pe toți cunoscuții declarați sau anonimi, ai profesorului dispărut.

Căci, cine nu cunoștea și cine putea să nu fie admiratorul omului acesta modest fără seamăn, care printr'o muncă îndârjită, înfruntând necazurile și lipsurile foarte mari în care și-a trăit copilăria și viața de școlar, a reușit să se ridice la o cultură superioară, ce făcea mândrie școalei, corpului didactic și orașului nostru întreg.

Cine putea să nu admire mai presus de toate bunătatea fără păreche a omului, care, ridicat sus printr'o muncă fără preget a rămas până în ultima clipă model neîntrecut de modestie, blândețe și bunătate.

Cine putea să nu admire sfaturile lui înțelepte, pe care le dădea cu atâta bunăvoință, tuturor acelora care știau să găsească mângâiere în sufletul său bun, în vorba sa dulce și adânc convingătoare.

Sdrobită, sfâșiată de durere ni-i inima și cugetul nostru nu se poate deprinde cu ideea că profesorul Dragan nu mai este.

A fost voința celui Atotputernic și noi trebuie să ne plecăm capetele!

Dar crudă e lovitura și nemărginită durerea, care pustiește mințile, îngheață inimile și muțește glasurile.

Ceea ce mărește încă nespus durerea noastră, sunt deosebitele calități cu care natura încoronase pe decedat.

Fiind de o inteligență rară, de o putere de muncă neîntrecută, nespus de bun, blând, devotat până la sacrificiul sublim al lui chemării, profesorul Ioan Dragan avea însușiri innăscute de educator.

Era un apostol adevărat în înțelesul sublim al cuvântului,

gata oricând de orice jertfă. O viață întreagă el a muncit din răsputeri cu o tenacitate vrednică de admirat, pentru ridicarea misiunii de educator, spre binele și propășirea scumpel noastre patrii.

El nu s'a ferit de muncă nicio dată, nici chiar atunci când era bolnav. Idealul său era închinat numai școlii și toată grija sa era de a îndruma pe învățători spre educația și instrucțiunea desăvârșită a tinerelor vlăstare, nădejdea de mâine a țării.

Pe cei nepricepuți îi lumina, pe cei rătăciți îi îndrepta, pe cei buni îi încuraja; la toți le dădea suflet din sufletul său.

De aceea, neașteptata lui plecare, la o vârstă atât de timpurie, lasă un gol profund simțitor în familie, în școală și în societate.

Cu inima însângărată, plânge familia desnădăjduită pe cel ce-a fost un soț și un tată scump și drag.

Plâng colegii pe camaradul lor eminent.

Plâng actualii și foștii lui elevi, începând cu prima serie de acum 25 ani, pe profesorul nostru drag, bun, blând și adânc înțelegător.

Iubite profesor, foștii tăi elevi, răspândeți astăzi până departe în cele patru colțuri de țară, depunem lacrimi de durere, adâncă recunoștință și pios devotament.

Mergi spre Domnul, tu suflet de elită, soț, tată și educator model; iar de acolo, din regiunile cerești, unde nu este durere, nici întristare, nici suspin, roagă pe atotputernicul și mult milostivul Dumnezeu să ocrotească pe toți cei ce-i lași în urmă și pentru care ai fost gata oricând să faci sacrificiul suprem: sacrificiul vieții.

Profund îndurerați, te rugăm pe Tine, Doamne, să-l ai în grija și'n paza Ta, așezând sufletul său în locul de cinste, în locul care i se cuvine; — iar noi, în inimile noastre, îi vom păstra veșnic amintirea și pururea îi vom arde candela recunoștinței.

Ioan D. Tomulescu
Institutor Piatra Neamț

Intristată adunare,

Străbatem astăzi, pe străzile oraşului Piatra, cel din urmă drum, împreună cu profesorul nostru iubit, Ioan Dragan.

Suntem veniţi, întristată adunare, nu să asistăm la înmormântarea unui om, care nu va muri niciodată doar, ci să privim, întristaţi şi incremeniţi de durere, cum se acoperă cu pământ, după rânduiala firii, paharul, în care a luminaat candela, la lumina căreia ne-am împărtăşit cu toţii.

În plină vigoare şi în floarea vârstei, candela ce a luminaat între noi s'a stins pe neaşteptate, tocmai când ne aşteptam la o revărsare mai bogată o luminii sale, ale căreia rezerve le-a adunat într'o trudnică şi îndelungată muncă.

Profesorul Ioan Dragan n'a trăit niciodată pentru sine; el şi-a măcinat viaţa neglijându-şi fiinţa pământească, numai pentru alţii.

A fost, acest om, un mare iubitor al semenilor săi şi mai cu seamă al copiilor. Rostul vieţii oamenilor majori, el nu-l înţelegea, decât dacă era pus în slujba îngrijirii de creşterea copiilor, pe care trebuie să-i iubim cu toată căldura sufletului nostru.

Parcă şi astăzi îl vedem, cu figura lui masivă, răscolind prin cărţi, care i-au fost atât de dragi, cercetând în viaţă şi storcând din sufletul său tot ce găsea bun de plantat şi de cultivat în sufletele celor pe care el îi pregătea, să fie luminaţi ai poporului

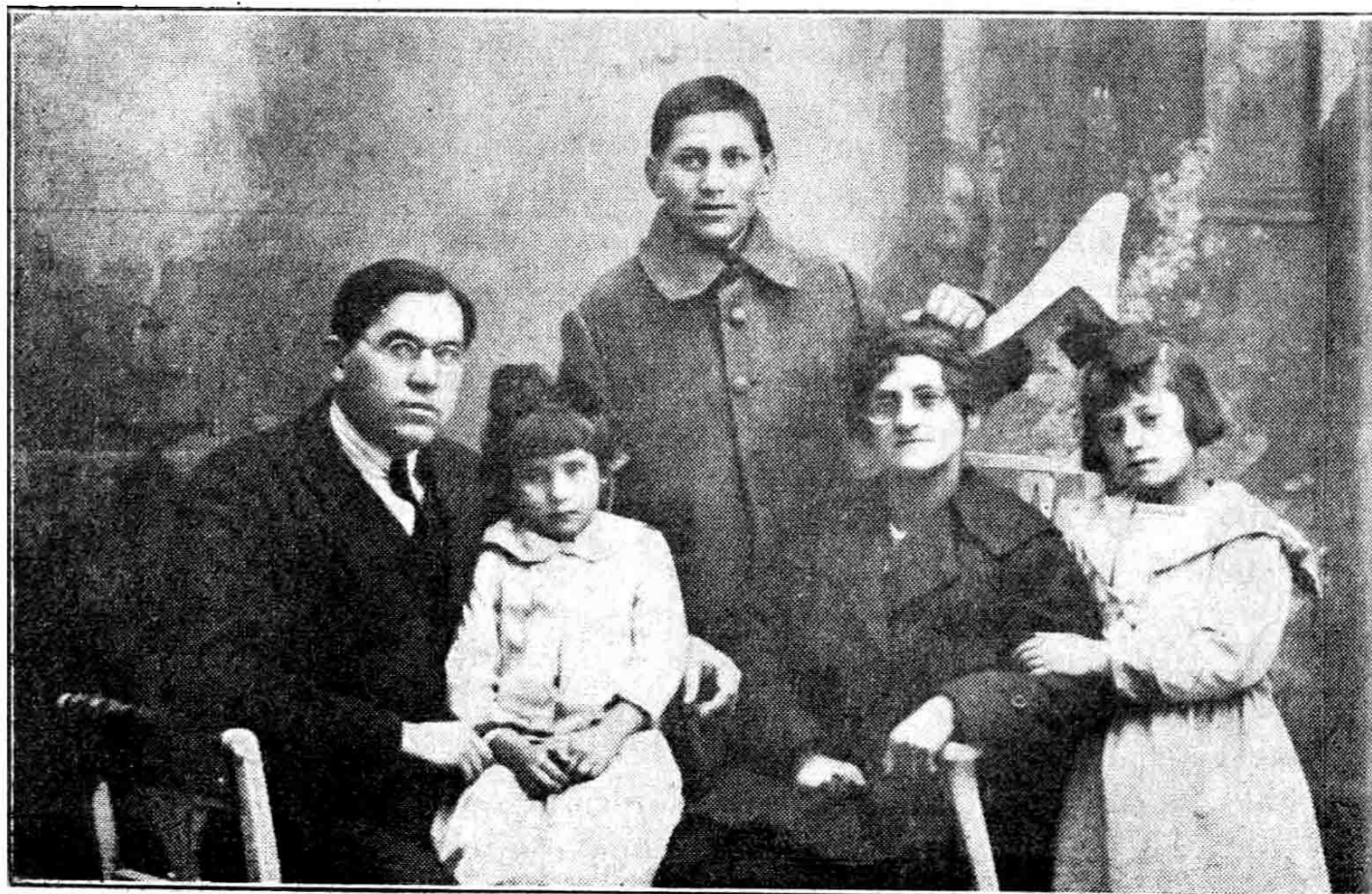
D-l profesor Simion Mehedinţi spunea cândva că taina cea mare a celui mai mare pedagog al lumii, dela Iisus încoace, Pestalozzi, a fost iubirea adevărată, pe care el o avea pentru elevi şi popor şi mai ales pentru cei mici şi umili. Această mare taină nu i-a fost străină profesorului Ioan Dragan, care şi-a avut lege, vieţii sale, *iubirea*; iubea pe copii, iubea pe elevi şi iubea pe oameni, în general, şi în special pe cei umili. Apostol al culturii, el şi-a înţeles pe deplin chemarea de dascăl, misiune pe care a strălucit-o cu o lumină solară.

Am străbătut cu el, noi toţi elevii lui, căile cărţii, izvor de cultură şi la candela luminoasă a sufletului său, ne-a ţinut întotdeauna aproape, ca să ne împărtăşească din taina harului iubirii devotate, faţă de acei pe care noi suntem chemaţi să-i luminăm.

Parcă anume a voit să-și trăiască ultimele clipe, într'o cetate a culturii, Clujul, căreia i-a fost un credincios apostol.

Profesorul Ioan Dragan nu a fost un dascăl numai pentru elevi și copii; el a fost un dascăl al oamenilor în genere, nu numai prin lumina pe care a împărțit-o cu atâta dragoste, devotament și pricepere, ci și prin atitudinile lui de toată viața : drept, cinstit, de omenie și, mai cu seamă, modest.

Acum, când pământul așteaptă să-și primească la sânul său partea lui, din ființa celui ce a fost dascălul-apostol și omul, Ioan Dragan, sufletul se regăsește și se reculege, urmând rânduiala firii și vine să conducă la locul de veci, ceea ce este a pământului. Iar sufletul pe care l-a împrăștiat cu orară dărnicie, tuturor acelor care i-au ascultat lecțiile, i-au văzut ochii, i-au ascultat cuvântul sau i-au cetit slova, nu va dispărea niciodată.

Ioan Dragan în mijlocul familiei sale după întoarcerea din război

De aici, dela răspântia drumului care duce spre căminul său, adresându-ne [pentru cea din urmă oară profesorului nostru Ioan Dragan, îi spunem: „Pe pragul mormântului tău care te înghite atât de timpuriu și pe neașteptate, astăzi, când și cele din urmă petale de crisanteme se desprind de floare

luând calea pământului, tu pleci dintre noi cu conștiința împăcată că tot ce ai avut și tot ce ai adunat bun și frumos în toată viața, ne-ai dat nouă și ai dat tuturor, ca dar și învățatură.

Tu ești piatra de temelie a sufletului nostru dascăleac și îți jurăm cu legământ că toată viața noastră vom munci cu trudă să ne facem datoria și vom iubi cu toate puterile noastre aceea ce tu, așa de magistral, ne-ai învățat să iubim: *copiii și poporul din care suntem parte integrantă.*

Sufletul tău, viu și prezent întotdeauna în noi toți, ne va călăuzi și ne va încălzi în toate momentele vieții noastre.

Noi știm că tu ai primit multe lovituri în viața ta scurtă, dar foarte bogată, și niciodată nu te-ai clătinat.

Dureri au trecut cu duiumul peste fruntea ta, care a rămas totdeauna senină. Ai fost bun pentru toată lumea și mai ales pentru noi. Astăzi intră în pământ trupul tău cu ochii aceea scânteetori, cu mâna aceea care a răsfoit atâtea cărți și a scris atâtea lucruri frumoase pentru noi; și cu inima ta cea așa de bună care a bătut numai pentru alții, ca să încezeze numai pentru tine, departe de toți pe care i-ai iubit și luminat. Dar tot ce ai făcut și tot ce ai revărsat în lume, luminos, rămâne pentru noi cea mai strălucită pildă, pe care ne legăm a o urma cu toată credința noastră.

În ziua asta de toamnă, sub acest soare palid, ne luăm rămas bun dela ființa ta pământească, iar sufletul pe care ni l-ai dat, îl așezăm la locul cel mai de cinste în sufletul nostru și-l vom păstra ca pe cel mai scump talisman al vieții noastre.

Să-ți fie odihna tihnită, în locul de unde ne vei supraveghea veșnic. Vom pune pe mormântul tău flori ca să trăiești între noi sub formă de floare, căci tu ai înțeles și trăit viața de apostol, știind să fii dascăl de dăruire de sine altora, în tot ce ai avut mai bun și mai frumos.

Din tot ținutul județului Neamț și din cuprinsul țării, noi toți elevii tăi ne legăm să respectăm și să executăm testamentul tău, prin care ne-ai poruncit să iubim copiii și poporul nostru și să muncim cu devotament și pricepere pentru luminarea lor. ¹⁾

Inv. Mihai Avadanei

Școala de Aplicație

¹⁾ La mormânt a ținut o impresionantă cuvântare d-l V. Petrovici, învățător. Regretăm că nu am avut textul.

Indurerată adunare,

Cu sufletele cernite de durere, cu ochii scăldați în lacrimi, ne-am adunat pentru a conduce la locul de vecinică odihnă corpul neînsuflețit al mult iubitului și mult regretatului nostru director și profesor Ioan Drăgan.

În urma unei scurte dar grele suferințe, moartea ni l-a răpit pentru totdeauna din mijlocul nostru, din mijlocul elevilor pe care atât de mult i-a iubit și din mijlocul familiei sale iubite.

Știrea morții sale a căzut ca un trăsnet în mijlocul nostru, într'un moment când nimeni nu se aștepta la o veste atât de grozavă.

Cu toții credeam că merge spre însănătoșire și că în curând îl vom avea din nou în mijlocul nostru, să ne povățuiască și să ne îndrumeze, dându-ne neprețuitele sale sfaturi, așa precum ni le-a dat întotdeauna. Moartea care nu cruță l-a găsit la datorie, pe care a înțeles să și-o îndeplinească până'n ultima clipă a vieții, ca un adevărat apostol ce a fost.

Acum vreo trei săptămâni în urmă, a venit bolnav în clasă la noi la o oră de pedagogie. A venit încet și s'a așezat pe catedră. Privirea lui blândă ne-a învăluit pe toți, iar pe fața sa era adânc întipărită suferința. Am înțeles atunci cu toții că zilele-i sunt apăsătoare. Deși voinic cât un brad, cu figura-i impunătoare care dela prima vedere îți impunea respect, boala rodea încet, până ce l-a răpus.

Ultima dată a venit în mijlocul nostru însoțind pe Domnul Inspector general Marinescu, care se afla în inspecție la școala noastră.

Parcă era mai senin la față atunci și credeam că s'a însănătoșit. De atunci nimeni dintre elevi nu l-a mai văzut și nimeni nu i-a mai auzit încălzitoarele-i cuvinte.

S'a dus dintre noi; s'a ridicat în sferile mai senine, unde nu-i durere și unde va găsi linștea eternă. Ca profesor a știut să pătrundă în sufletul elevilor și să le împărtășească cunoștințele într'un chip cât mai plăcut și atrăgător.

Se silea din toate puterile să povățuiască și să îndrumeze cu dragoste părintească atât pe elevi, cât și pe învățătorii din județ, care-i cereau prețioasele sfaturi.

Ca director al Școlii Normale a trecut prin grele încer-

cări, care în parte, poate, i-au grăbit sfârșitul. Când trăsnetul a lovit școala noastră aproape distrugându-o, a alergat în toate părțile și după multe stăruințe, a obținut ajutoare bănești, refăcând școala de care s'a simțit legat până la moarte și căreia l-a închinat întreaga sa viață.

În cele mai grele momente era în mijlocul elevilor săi pe care-i povățuia și-i susținea întotdeauna. A iubit atât de mult școala și elevii, încât de multe ori aproape doborât de boală, nu stătea acasă, ci venea în mijlocul nostru. Pe cei care greșeau nu se supăra, ci mai mult se mânia de cele făptuite.

Îi părea rău de scăderile făptuitorului decât de faptele vinovate. Căuta mai mult îndreptarea vinovatului decât pedepsirea greșalei.

Și bunul director n'a uzat de pedepse aspre. Își plimba peste elevi un surâs firesc paternal, care nu venea din catehisme de pedagogi făcuți în bibliotecă, ci mai mult din viața trăită și din cunoașterea sufletului omenesc.

Prin moartea lui Ioan Drăgan, școala noastră pierde pe unul dintre cei mai valoroși directori ai săi și pe un valoros profesor.

Noi elevii pierdem pe bunul nostru director, pe părintele nostru sufletesc, iar neamul nostru pierde un mare pedagog și apostol al său.

S'a dus dintre noi, dar figura sa va fi vie întotdeauna în sufletele noastre și a tuturor celor pe care i-a îndrumat în viață. Viața sa ne va fi pildă vie de muncă și jertfă în folosul neamului.

Și acum, noi elevii strânși pentru ultima dată în jurul sicriului celui ce nu mai este, să ne rugăm bunului Dumnezeu să-i așeze sufletul în ceata dreptilor, unde nu este durere, nici întristare, ci viață fără de sfârșit.

Domnul să-l odihnească în pace și să-i fie țărâna ușoară ! ¹⁾.

I. SANDU - Normalist
cl. VIII-a

¹⁾ După această ultimă cuvântare, Stolul de străjeri al Școlii Normale a intonat „Imnul nostru” :

.
„Iar când fraților m'oi duce
Dela voi și-o fi să mor,
Pe mormânt atunci să-mi puneți
Mândrul nostru tricolor”.

Cel din urmă omagiu pentru Directorul-străjer.

P R I N O S

Moartea distruge conveniențele, alungă vârstele și ne face mai buni.

Nu odată chiar dușmanii își dau mâna peste sicriu.

Eu, fără zăpada de pe tâmpile, ci numai cu bătaia sincerității din suflet, încerc să-ți trimit dincolo de mormânt prinosul meu de pișasă admirafie, îndrăznind doar cu aceeași umilință să te readuc printre noi.

Moldovean în toată măretia, suflet de poet, une ri de copil în inimă de stejar, totuși înfrânt de prea multă vitregie și fur, tună, ai apucat calea neîntoarsă a veșniciei, lăsându-ne îndurerăți !

Sălcile am văzut că nu-ți stau de veghe încă.

Veni-vor însă freamăt și melancolie din zări străine. Copacii altor mormine repeta-vor și pentru tine nesfârșita melodie a tăcerilor.

Târziu, când alt oraș va lua locul orașului de astăzi, când primăverile vor copleși tristețea toamnei de-acum, te va legăna și pe tine floarea diafană a amintirilor.

Dar până atunci atmosfera împrejmuitoare e prea materială. Vâltoarea lumii e prea aproape și tu aveai nevoie de mai multă singurătate și liniște.

Providența să-ți roarte de grijă, nu oamenii.

Lin și adânc să te învăluie somnul, căci seninul blând al ochilor tăi, inchiși acum pentru totdeauna, nu m'au făcut să cred că te vei fi cutremurat cândva la ielea morții și a veșniciei.

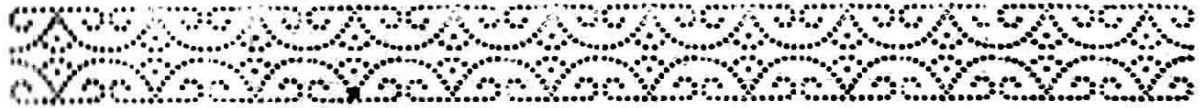
Te refugiaseși definitiv în tine și scepticismul acesta înghețase pe mulți.

Cu toate acestea eu l-am înțeles altfel.

Cu cât pierzi din cunoscuți și prieteni, cu atât te deprinzi mai mult cu ideea nimicniciei, cu atât te împaci cu finalul neașteptat al tragicomediilor, ce se cheamă viață. La un șir de ani, când generației tale îi ia locul alta, tu te simți străin cu desăvârșire în lumea aceasta nouă, cauți pe ai tăi, îi afli în împărăția imaculată a cimitirelor și de le vrei apropierea, moartea triumfă.

Aceleași ofrande funebre, aceleași lacrimi și discursuri, ca la urmă să fie zădarnică orice regăsire între pământeni.

George Moroșanu
(Profesor)

T o a m n ă

*Se cerne ceața printr'ale brazilor creștete,
Și frunzele moarte în dans haotic colindă...
Dar sufletu-mi, din pământene zăvoare, când va
să se desprindă?
Să-l spulbere tomnatice vânturi ca pe frunzele
veștede?*

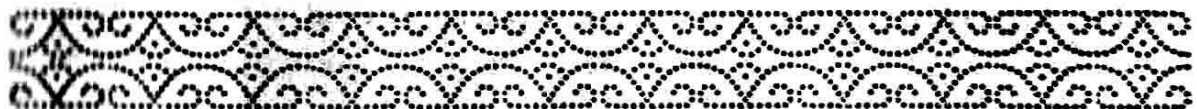
*Copacii îmbrățișă larg cu scheletice ramuri,
Se 'nvolbură 'n larguri frunzele veștede, moarte,
Eu, singur cu sufletul bolnav, tâlcui în visuri deșarte
Cântecul nostalgic și-amar ce stins îmi răsună
la geamuri.*

*Lacrima cerului picura-va tristă și rece...
Pentru care mort îmbrăcatu-s'a tăria în giulgiu
de cenușă?
Nevăzută și crâncenă mână bate la ușă...
Cu alai de tristeți, toamna pe uliță trece.*

I. Vespremie

**Virtutea cea mai mare pare a fi renunțarea la plăcerea
de a face răul și hotărîrea pentru durerea de a face binele.**

(I. Dragan)

Directorul nostru

„Tu cetitorule, aci stăi, gândește și încrucează”..

Gh. Șincai

Fiul unui țăran, tânăr și plin de viață, Ionică al lui Dumitru Dragan din Hoisești-Neamț, pleacă la învățătură. Îi plăcea cartea și voia ca prin ea să se ridice la un loc de cinste pentru el și familia lui.

Gândindu-se la viitorul său, tânărul plecat dela țară muncește zi de zi și noapte, ajungând să-și termine cursul secundar și cel universitar. Fiind trimis la Viena pentru a-și desăvârși studiile pedagogice, spre care se simțea atras, el dă dovadă de muncă sârguincioasă. Fiind crescut în mijlocul țăranilor harnici și având în față exemplul părinților săi, el nu cunoștea ce-i lenea.

Ca rezultat al neobositei lui munci, ajunge profesor de pedagogie, și director al școlii noastre, în care calitate își găsește sfârșitul.

Atât ca director, cât și ca profesor, a căutat să-și facă datoria până în ultimele clipe.

Iubea copiii. Ne iubea pe noi toți elevii lui. Nu voia niciodată să audă măcar de bătaie. Aceasta era cea mai mare calitate a lui: blândețea față de cei mici. — Nu era numai un teoretician, ci un om care știa să pună în practică teoria. — Și copiii îl iubeau mult. Recunoșteam în el, nu numai un director sau un profesor, ci un părinte sufletesc. Poate era singurul om care ne înțelegea și care știa cum să ne împace pe fiecare.

Vieța grea pe care a dus-o în război, l-a făcut să sufere mult. Urmărilor acelor zile le-a simțit până în clipa în care a închis ochii.

A fost internat la clinica din Cluj, de unde, cu toate străduirile medicilor, nu s'a mai întors viu.

Cât de nemiloasă a fost soarta cu el?! Să moară pe locuri atât de străine, și atât de departe de ceea ce iubea mai mult: elevii lui. Cu ce durere în suflet a închis ochii, când se gândea că drăgălașu-i nepoțel nu-l va mai vedea pe bunicul, și-l va striga în zadar!

Vestea morții sale a căzut năprasnică asupra noastră a tuturor. Ne-am dus și-am privegheat lângă neînsuflețitu-i trup, pe care nu-l mai putem avea printre noi.

Scumpul nostru părinte sufletesc,

Nu știm pentru ce, atât de rece, te-ai despărțit de noi. Da! Când am venit să te vedem pentru ultima oară, erai rece ca gheața. În ochii tăi încă deschiși, vedeam cum ai fi vrut să ne mai spui ceva. Dar atât de departe ți-ai aruncat gândul, tocmai acum când clipele-ți erau numărate, încât n'ai putut să ne mai spui nimic. Și-am stat lângă tine zi și noapte așteptând tăcuți. Apoi un car negru te-a smuls din brațele noastre, pentru a te duce departe de noi. Te-am supărat oare cu ceva? Spune-ne, căci suntem gata să-ți cerem iertare.

Cât de fericit erai, când vedeai cum știu să răspundă elevii, la întrebările domnului inspector general!

Când ai intrat ultima oară în clasa noastră, parcă pașii îți erau mai rari; fața mult mai schimbată. Sufereai atât de mult, și nouă nu voiai să ne spui nimic.

Ne dăduseși lucrări la psihologie și după ce le-am citit, ne-ai spus zâmbind: „Lucrările voastre m'au lăsat mulțumit!” Și eram așa de veseli văzându-ți mulțumirea. Apoi te-ai sculat de pe scaun cu un oftat adânc, și-ai plecat. Acel oftat ne-a făcut să-ți înțelegem suferința. Dar nu ne închipuiam că va fi ultima oară când ne vorbești. Te-am fi oprit între noi și nu te-am fi lăsat necruțătoarei morți. Nu ne venea să credem că ne va întâmpla așa.

Și totuși, neținându-se seamă de nimic, ai fost smuls din mijlocul nostru. Sufletul tău bun se află acum printre îngerii Domnului. Dacă n'ai putut să mai fii în mijlocul nostru, de-acolo din cer, te rugăm cu toții priveghează asupra noastră, scoboară-te printre noi și îndreaptă-ne pașii pe căile drepte. Roagă-te celui Atotputernic pentru noi.

De aici de pe pământ, noi copiii și elevii tăi ne gândim mereu la cel ce nu poate fi uitat niciodată, părintele nostru bun, Ioan Dragan.

Mihailescu Neculai

cl. VI-a Normală

Domnul Director.

Părinții noștri când ne-au adus la școală, ne-au adus pentru a ne lumina mintea și cugetul cu multele și frumoasele lucruri auzite dela domnii profesori, părinții noștri sufletești. Școala trebuia să fie de acum înainte mama noastră, iar domnul director tatăl nostru.

Cât de bun și cât de stăruitor era domnul director al Școalei Normale de învățători „Gh. Asachi” din Piatra-Neamț! Pe lângă că era director al Școalei Normale, d-nul Ioan Dragan mai era și un mare pedagog și era înzestrat cu cele mai bune calități, pe care le poate hărăzi Dumnezeu unui om. Cât de bine se purta el cu noi și cât de blând și cum ne observa el toate mișcările, parc'ar fi vrut să pătrundă până în adâncul inimilor noastre cu spiritul său de observație! Iubea copiii foarte mult, iar dacă un copil greșa, îi spunea :

„Te iert de data asta, dar să nu mai faci altă dată asemenea”. Cu ocazii de astea o dat prilej să fie iubit de elevi în așa fel, încât elevii ar fi fost în stare să facă orice sacrificii, numai să știe că pot să facă bucurie d-lui director.

Acum a decedat... Moartea d-lui Ioan Dragan a fost foarte sguđuitoare pentru noi elevii, căci ea a căzut ca un trăznet tocmai când noi nici nu ne așteptam la așa ceva. Dar mai sguđuitoare, ca pentru noi elevii, moartea d-lui director a fost pentru domnii profesori și mai ales pentru familia lui. Prin moartea lui școala a pierdut un bun și un destoinic profesor și director, familia a pierdut pe stăpânuie, iar țara a pierdut un mare pedagog. De asemeni și domnii profesori au pierdut un destoinic camarad și coleg, care a murit la datorie. Ultima dată când l-am văzut pe d-nul director, era însoțit de d-nul inspector Marinescu și nu dădea de bănuie nimănuie că peste câteva săptămâni are să plece din mijlocul nostru. Deși era voinic și chipeș ca un brad, totuși boala rodea în el și a ros până când l-a răpus. Cu multă părere de rău că am pierdut pe tatăl nostru sufletesc, să zicem : „Dumnezeu să-l ierte”.

Pristavu Gheorghe
cl. II-a Normală

Domnul Director.

Eram în meditație, o meditație nu cum trebuie să fie, căci băieții făceau o gălăgie, care, vorba Românului, nu e spre bine. Totuși ei continuau, căci cine putea să știe ce ar putea să se întâmple și că după mare bucurie vine supărarea ce covârșește bucuria...

Un domn din cursul superior deschide ușa: — „Lăsați gălăgia și fiți cuminți, a murit domnul Director.

O tăcere mormântală cuprinse încăperea clasei noastre. Și cine știe, câți poate din băieți au tăcut datorită emoției ce le-a cuprins sufletul și câți numai de formă, imitând pe cei dinții.

Dar așa e de când lumea: unii trăiesc în trândăvie, căutând să nu se abată dela drumul scoboritor pe care se află, iar alții caută să meargă pe drum suitor, ce merge spre lumină, dar mai ales, caută să prindă câte ceva din ceea ce natura a hărăzit pe unii oameni, căutând să-i cunoască și să-i înțeleagă.

A murit domnul Director, dar în sufletul celor ce l-au cunoscut și l-au înțeles, el n'a murit, el trăiește de-a-pururi în sufletul lor; lumina ce le-a dat-o, arde veșnic.

Noi nu l-am cunoscut așa de bine, totuși din seninătatea cu care te privea, din cele spuse de acei cărora le-a fost profesor, îți poți da seama de bunătatea cu care era înzestrat domnul Director.

A murit domnul Director. A murit fiindcă așa e de când lumea, toate au un sfârșit subț soare, căci după marele savant englez, Darwin, viața omului se aseamănă cu un tren nesfârșit de lung, ce fuge cu o iuteală mare, fără ca să se oprească măcar o clipă. Dar în calea trenului ce fuge nebun, este o beznă inevitabilă; e moartea care nu ține socoteală de nimic: bogat sau sărac, învățat sau neînvațat, tânăr sau bătrân, în fața morții, totul e una.

Așa a fost și domnul Director; în fața ei n'a contat nimic; A fost smuls dintre cei vii de moartea nemiloasă.

Prin moartea lui, școala noastră pierde un bun profesor, colegii lui, un bun prieten, iar în rândurile noastre, dispariția domnului Director, a lăsat un gol adânc, un gol ce greu se va completa, lăsând în sufletele noastre o veșnică amintire.

Deci, să zicem din tot sufletul întristat:

Să-i fie țărâna ușoară și amintirea veșnică, aceluia ce a fost directorul nostru.

Gribincea Nicolae

Cl. II-a Normală

Inscripții din registrul de înscrieri

E p i t a f

Ai trecut printr'astă vieață
 Maiestos și zâmbitor.
 Astăzi, parcă-ai fi de ghiață!
 Iar la ruga tuturor
 Stai nepăsător și rece;
 Nu răspunzi nici la onor,
 Nici la lumea care trece.

I. Arnăutu

L a c r ă m i

*Ne'nțelegând a ta tăcere, privim spre capu-ți nemișcat,
 Nu ne cunoști? Nu ne știi astăzi? Tu oare să ne fi uitat?
 Sintem ai tai, tu ești al nostru și inima'n piept ni se frânge,
 In jurul tău, natura toată am acunat spre a te plânge.
 Dar dacă taci și'n pat de flori petreci in tine ore sfinte,
 Și noi tăcem... dar printre lacrimi te'mbrățișăm ca pe-un părinte.*

Elevii clasei a VI-a

(Normala) straja I

R u g ă c i u n e

Doamne, sufletele noastre — buchete de albe
 crisanteme — se naltă către albastru cerurilor
 Tale pe-ariپی de rugăciune, pentru acela ce a fost
 părintele nostru în școală.

Dă sufletului său ariپی de arhanghel, iertându-i
 cu bunătatea Ta nemărginită toate greșalele,
 făcute cu voie și fără voie.

Elevii clasei a VIII-a

(Normala) straja II

I m n

*Ție, care nu mai ești în vieață
 Și care azi vei fi'n mormânt,
 —Rugămu-ne cu mic cu mare
 Să-ți fie-aproape Domnul Sfânt.*

Elevii clasei a V-a

(straja III)

M â l s u f l e t e s c

Retragerea apelor

1. Iubite prieten,

Rândurile ce mi-ai trimis, pline de sufletul ce-l pui în tot ce scrii, alcătuiesc pentru mine o fericire abia visată. De la lovitura de magar primită din cippita lui B., am avut de suferit o serie de înfrângeri, care au avut o tristă înrâurire asupra firii mele, nimicindu-mi din suflet unele avânturi, care m'ar fi îndemnat mai demult să mă întâlnești prin coloanele vreunei publicații, căci, poate, am avut și eu ceva de spus. Paraponul înfrângerii însă m'a cumișit în colțul meu, unde am învățat să torc gândul mâții dintr'un caier nevoiaș. Așteptam cu nesaț să apară publicațiile, unde scriai, fiindcă spuneai răspicat și nesfîșit, ceea ce în multe minți mijea doar ca o năzuință fricoasă. Ti-a fost așa de harnic condeiu și atâta talent ai pus în mâinile ei, încât ne-ai tăiat răsufletul nouă, acestora, pe care ne-au bătut în cap nevoile.

Ceea ce am înfiripat în rândurile mele, n'a fost decât o încercare de a-mi demonstra mie însumi că mai exist, cum faci în coșmar, că te agiți, te piști, ca să-ți demonstrezi că mai trăiești. Nu le găsesc decât merital că au putut să-ți placă. Asta îmi dă vânt, că poate, de aci înainte, să încropesc ceva. Poți însă să-ți închipuești că mare lucru nu va fi, când vei afla că din mil. celor de sus, sunt nevoit, pentru a trăi, să fac pe hamalul a 55 de ore; te rog citește bine: cincizeci și cinci de ore săptămânal. Adaug că școala mea de aplicație a fost și este, în mare parte încă, tot ce fan azia unui diavol perseverent a fost în stare să iscodească, pentru a realiza neantul oricărei condiții pedagogice. Aș putea să spun: n'am avut niciodată până acum nici local, nici material didactic, nici elevi și, în anumite privințe nici forțe didactice, după cum cere încadrarea unei școli model, cum este, principial, o școală de aplicație.

Local: am fost tolerat în vreo trei încăperi, din milă. O clasă îmi funcționa într'un fel de hrubă la o școală din mahala, unde cărau băieții câte un braț de lemne. Altă clasă, la vreo trei chilom tri, când putea, prin golurile lăsate de „ferestrele“

dascălilor de la Comercială. Alta la o grădină de copii, într'o sală cu o singură fereastră prin pod, care svârlea o pată de lumină în centru, iar restul rămânea într'un clar obscur rembrandtian. Azi am două sălițe de fost dormitor, într'un parterre, pe sub ferestrele căruia trec, nesupărate, puhoaiete ploilor revarsate din stradă în cerdac. Pe valurile acestor puhoaiete plutește tot ce edilitatea unui oraș climateric putea să imagineze mai apetisant; mâțe moarte, papuci stingheri etc.

Material didactic? Abia te-ai putea ține de răs, dacă lucrul în sine n'ar fi atât de jalnic.

Date fiind condițiile de funcționare, nimeni din oraș, nici chiar directorul școlii normale, nu-și dădea copiii la o școală atât de desmoșenită; circumscripție proprie nu aveam, iar învățătoria din oraș avea o atitudine inexplicabil ostilă. Inspectorul dădea ordin și dascălii ne trimeteau în deriziune, ceea ce le era de a scapare, contribuind cu o bucurie abia mascată la creșterea faimei rele a școlii de aplicație... Cui prodest? N'am înțeles încă nici până astăzi.

Invățătorii, afară de excepții, în adevăr onorabile, sunt numiți pe deasupra capu'ui meu, cum probabil, se mai obișnuiește și pe aiurea.

În astfel de condiții am lucrat și lucrez. Nu e, deci, de mirare dacă în rândurile ce le-am scris respiră o atmosferă cam înăcrită și sunt sigur, că ele nu vor plăcea multor mărimi și multor învățători. Sunt fericit însă că ele au avut darul să placă aceluia, pe care îl prețuiesc ca cel mai iubit purtător de flămără a muncitorilor celor mulți din școala românească.

2. Clerotocrație. Crenusculul zeilor

„Toate formulele cad în fața nouilor formule”.

Zadarnic învinuim pe îmbogățiții de război. Puternice personali ați din fiii poporului, vigoșoși la trup și tari la suflet, au pus în valoare calitățile dezvoltate în ei de exemplul tacit al generațiilor trecute. Noi, care credem în ceea ce ne spuneau cei vechi, însă în ce nu credeau ei, se înțelege că suntem iremediabil inferiori. În lumina acestui adevăr, noi, dascălii, care învățăm încă pe copii să se uite la lumina luceafărului și nu la piedicile puse cu iscusință în cale, de hâtrii care „aranjează” între ei prin dosuri, cu loviri de coate și cu semne tainice, cu

rân oprit în colțul bazelor, când dau cu ochii de tine și se cred prinși, recunoaștem că suntem, ia, niște anacronici ncurcă-lume, niște piedici pentru bietele generații, care se mai iau după noi. Bloșii naivi, care cred în noi, ajung niște desrădăcinați, incapabili să lupte cu armele ce le-am dat, în vârtejul lumii postbelice: din contra, haimanalele care nu s'au potrivit tipicului nostru, trăgându-ne formidabile „chiuluri” sub nasurile noastre lungi de uimire, și care se laudă că niciodată nu s'au potrivit tipicului nostru, aceia izbutesc să iasă la suprafață, biruitori. Ei au prins adevărul. Un foc a trebuit, acel al uriașului război, pentru ca toate barierele să fie arse și, în arena vieții, să izbucnească tulburi mulțimile în forfotă, iar din vălmășag să se desprindă tipurile noi, viabile.

Unii dintre noi, vechi inadptabili ritmului sarabandei noi, am fi dispuși să apostrofăm pe noii favoriți ai Fortunei, cu invecțiva crucificatului nebuniei, ucis cu piatra în ospiciu: „cohorte de pungași, etc.” Nu! Aceștia sunt oameni, înaintea cărora trebuie să ne scoatem pălăria cu țiii, cei mai mulți îi adulăm, ei tronează, ei au înțeles timpul. Le cerem iertare, și noi, dascălii lor, prin ironia trecutului, le cerem cursuri publice, ca să le putem crește odraslele pentru viața cea nouă... Printr'o aspră practică la vâlvătaia sinistrului, ei au desprins vâlul de pe taina cea mare, care duce azi la biruință...

3. L i t a n i e

Azvârlit în fund de provincie, la un capăt de linie, mă lupt cu necazurile mărunte ale unei vieți de anonim perpetuu. Mă va înghiți de istov, departe de lumea care alăda avea aerul că aștia cetă și dela mine. Tragedia aceasta se va petrece în tăcere, ca toate cele adevărate și multe, care n'au norocul să fie fixate în pagini de roman sau de istorie. Mă lupt cum începusem a-ți spune, cu valul neîndurat și placid, care duce comod, doar pe cei ce au învățat din timp să se țină deasupra, cu misterioase meșteșuguri deprinse de mult în taina piscinelor de familie, — pe când noi, fii prostimii, învățam deschis cinstea și alte insanități bune pentru proști, nu „învârteala” ca hâtrii, care se făceau că ne admiră, iar în taină își dădeau cu coatele... Noi, cei ieșiți din prostime, trebuia să fim armata de sacrificiu, bună oricum, de parvan pentru lovi'uri meștere, de care se'nțelege că nu trebuia să știm niciodată. Acelea erau „secretele zeilor”. Am fost anume aepriși să avem oricând ochii

așintiți asupra luceafărului, ca să nu pitem lua sea -a la iscusitele piedici svârlite, pe ascuns, în calea pașilor noștri, cu slăruință spionați, cum ne -ra și privirea și gestul.

Când potopul a rupt zăzazurile și și-au ieșit apele din matcă, mulți din noi au pierit răpuși. Cine s'a mai uitat la ei, deși aspra condiție a vieții ce duseseră, îi făcuse vânjoși și aprigi, itouși ei au pierit la fund, iar pe apele involburate, turburi de mâlul și necurățeniile din adâncuri, se găsiră plutind ființe becisnice, dar prevăzute cu fel de fel de bășici și colaci de salvare.

Acești a comandă azi cu mari gesturi cezariene. Ei te trimit în ocnă, sau te suprimă, pur și simplu, făcându-te scăpat de sub escortă, ca să te fulgere din spate, prin dreptul vreunei păduri, iar la raport: dispărut!

4. Prietenului N. N. T.

N'a n îndrăznit să pipăi, neiscusit cum sunt, o coardă fină din sufletul tău, eol complex. Dică-mi ești așa de neprețuit, desigur că nu e numai odihnitoarea și omenesc banala simțire a prieteniei adânci ce ne leagă; aici e amestecată o simțire nelămurită, ca e izvorăște din ceea ce conștient n'aș putea să măsoz, cu atâtă precizie, cu care se încumetă competențele de răspântii în ale artei tale. Eu nu vreau să te înțeleg ca ei, clasându-te prin re bipzii, care expun pânz pentru gișafii, ce vă cumpără cu hârtie sordidă floarea sufletulu, în treacăt grăbit de urletul claxonului ce-i cheamă la alte trezuri „mai serioase”. Eu sunt dintre cei ce nu li-i îngăduit să-și sature inima din picurii de lumină, ce i-ai făcut să cadă din sufletul tău, în ochii de copil mirați, de florile obrazilor lor, de care pomenește atât de frumos Cadet Roussel, în notița lui. Notița aceea face mai mult de cât tot ce se va scrie, mai curând sau mai tâziu, despre „cel mai mare pictor al vremii”. Cadet Roussel are dreptate: așa trebuie să clamezi astăzi adevărul, în lumea aceasta de ros ogoliți în auto nobile, cum a făcut el: „Duceți-vă, imbecililor”... Mă simt mândru, nu de a mă număra printre prietenii, ci printre contemporanii tăi.*)

† Ioan Dragan

*) D.n volumul: Dușmanul nostru, copilul.

Ghimpî de arici.

Pyronism pedagogic*)

Scrisoare lămuritoare.

Prietenului și vrednicului meu
tovarăș de muncă, Tr. Bălcescu.

Am primit rândurile tale de încurajare pentru loviturile ce se succed uneori cu o drăcească perseverență, lucrând parcă să-mi sece izvoarele vitalității, cu care recunosc, m'au înzestrat rândurile de clacași, care cer glas prin mine și uneori, am simțirea că mai sunt răpus. Dar izvorul de putere, pe care-l am moștenire de la dâșii, mă ajută să mă trezesc din nou și să-mi încerc iar norocul pentru urcușul greu, care se'ntinde încă înaintea. Îți trimit alăturat niște însemnări, rod al stării mele sufletești de acum. Ghimpîi de arici ți-i pun la dispoziție, nu să-te înțepi, ci să-i judeci, căci, de acum te fac cenzorul meu. Tu știi că, de la o vreme, când ai de luptat cu greutățile cu care mă sbat eu, începi să pierzi contactul cu realitățile și e nevoie, din când în când, să te readucă cineva la nivel cu ele. Tu ai minunatul dar de a pipăi aceste realități, în ce au ele actual, — ești doar înot în valul generației tale — și când o fi pericol de înec, ești semnalizatorul.

Am pus subtitlul: pyronism pedagogic, evocând, în intenția mea, spiritul de scepticism corosiv al vestitului gânditor grec, Pyron, despre care se știe că a fost o genialitate anarhică în gândire, în felul lui Diogene.

Paradoxele sunt întotdeauna o verificare a adevărului, un ghimpe pentru dreapta gândire, care trebuie să se păzească de ațipire, să se trezească și să ia seama, că pe șinele, pe care înaintează cercetarea omenească cu siguranță încrezută că va descoperi adevărul, sunt stânci prăvălite de diavoli împreviziunilor și neputinții omenești și alături prăpăștiile... lui Ignorabimus. (ceea ce nu vom putea ști niciodată). Paradoxele sunt, totuși, stimulente pentru ortodoxie, aceasta în materie de pedagogie ca și în materie de religie...

* * *

1. *Creștere.* Nu putem nimic împotriva creșterii. Puiul de plantă ridică pământul în cap, chiar pietrele sunt unite de plăpânda plantulă. Ciuperca, ghiocelul, fasola. Creșterea are loc malgrè nous.

*) Din „Dușmanul nostru” copilul.

2. *Cultură*. Intervenția omului în creșterea plantelor pentru a le face folositoare lui... nu lor însele. Omul nu lasă plantele viguroase, care alcătuiesc dudăiele (bălăriile), acele sunt *netrebnice* — pentru el — și le stârpește, cât poate. Triumful acestor plante libere, viguroase, e semn de *paragnă*, pustiu, adică de lipsa omului. Cucuta, pălămida, brusturul, ciumafaia, care cresc de astupă calul și călărețul, când se'ntâmplă de-și înfing rădăcinile în pământ prielnic.

* * *

3. *Copac sălbatec și pom cultivat*. Cel dintâi înfruntă cerul: stejarul, bradul. Celălalt, slugă omului: Meri, care se'ndoaie ciunțiți în spalier, ca să iacă ornamente pentru grădinile omului, în care mișună tot felul de plante, slugi lui... Sămânța viguroaselor plante, care n'ar avea nevoie de sprijinul lui, este *urn ărită* și rădăcinile, cât de bine prinse în pământul lui Dumnezeu, sunt spârcuite de plugul omului. Omul face război acestor soiuri, urmărindu-le „pe rudă-pe sămânță”.

4. *Triumf*. În soarele de amiază se lăfăiește în triumf, pe urma ocolului gras sau pe urma târlei, brusturii, cucuta înaltă și pălămida cea înarmată până în dinți, parcă răsullă liber... și în deșisul de codru al lujerilor se strecoară, alene, încolăcindu-se, șerpi cu ochi magnetici și limbi tremurătoare, după broaște, care fac salturi comice de lăcuste, lasând în urmă-le picuri de apă sclipitoare.... Pe care dintre aceste splendide exemplare ale Creațiunii, atât de dragi soarelui și pământului, le-ar cruța omul?

* * *

5. *Intinderi mari* sunt pustiite de plante viguroase pentru a lăsa locul să hrănească paiul slab al grâului, pe care l-ar înneca și pălămida și cucuta și bronzul și spînul, fără ajutorul omului. Și aceasta numai pentru a-i lua sămânța, ca s'o sfărâme sub pietre de moară. Acesta-i scopul omului, Natura tinde spre sălbatec. Pomul cultivat se face pădureț, imediat ce e lasat în voie. Probă, că scopul speciei e altul de cât cel voit de om.

* * *

6. *Omul se laudă cu intervenția lui în creștere*. Cu toate acestea altfel se desvoltă calul și boul în libertate (ciurdele și herçheliile din stepe) ...tigrul și leul în pustiurile lor... de cât la circ.

* * *

7. *Omul mai intervine și în creșterea semenului său spre a i-o face rațională*. Scopul cui îndeplinește?

Gânduri la Nașterea Domnului.

Nașterea Mântuitorului Hristos înseamnă cea mai mare răscruce în viața și în moravurile omenirii. Cel mai însemnat eveniment al istoriei universale este viețuirea pe pământ a Domnului Hristos, prin a cărui învățătură s'a reînnoit fața pământului. Atunci s'a produs cea mai profundă schimbare, pe care omenirea a cunoscut-o vreodată în principiile care guvernează moravurile. Starea haotică din acele timpuri, când orice criteriu serios dispăruse din viața omului, prăbușirea morală de nedescris, deosebire profundă dintre om și om d. p. d. v. social, libertinajul în viața conjugală, toate acestea reclamau în mod înperios un factor regenerativ, o forță superioară care să dispună de autoritate supranaturală, spre a pune ordine în viața spirituală a lumii și acest corectiv a venit în persoana Domnului Hristos, Mântuitorul lumii. Printr'însul toți sunt chemați, fără deosebire de poziție socială, să se împărtășească din comoara înțelepciunii divine. De multă vreme lumea veche sbuciumată sufletește, era în căutarea unui punct de sprijin în viață, care să-i risipească desorientarea și în care să-și pună toată nădejdea că va avea o călăuză nedesmințită pe cărările întortochiate ale vieții.

Și precum omida căzută din pom face eforturi să-și recapete înălțimea din care a căzut, tot astfel omenirea odată cu izbucnirea oricărei sclipiri de inteligență, care era sortită să dea naștere vreunui sistem filosofic, socotea că a găsit calea dela care rătăcise și era câtva timp fericită, pentruca apoi să se simtă cu mult mai nefericită și mai deprimată, căci toate si teme de gândire care s'au ivit în decurs de secole, n'au putut da răspunsuri satisfăcătoare întrebărilor cardinale, pe care orice minte limpede și le pune: Ce este omul? Ce este viața? De unde venim? Unde mergem? Care e rostul nostru aici? Sau dacă unele au dat răspunsuri mai bune iar altele mai puțin bune, toate la un loc n'au însemnat decât scurte popasuri de consolare în viața omenirii căreia „nostalgia paradisului pierdut„ îi crea goluri sufletești tot mai mari și mai profunde.

Când a venit însă plinirea vremii, s'a arătat în trup Acel ce era: Adevărul, Calea și Viața. Doctrina creștină este *alfa*

și *omeg* — începutul și sfârșitul — oricărei doctrine și oricărei înțelepciuni și întrinsa toate se topesc și își văd micimea și goliciunea trecătoare, pentru că le-a întrecut pe toate prin superioritatea ei, prin firea ei supranaturală eternă, prin forța ei aplicabilă, prin pacea, iubirea, mila și bună-învoirea pe care a adus-o în lume.

Cu toate aceste calități neîntrecute, această sublimă învățătură a întâmpinat totuși împotriviri încă din primele secole dela apariție. Așa este soarta ideilor celor mai nobile, ca să nu se înfăptuiască decât după lupte mari, uneori chiar după vărsări de sânge. „Despre patrie s'a spus că pământul ei este frământat și sfințit cu sângele strămoșilor noștri; despre religunea creștină s'a afirmat și cu dreptate, că sângele martirilor a fost sămânța creștinismului”.

Sacrificiile creștinismului în lupta cu adversarii au fost mari, dar cu cât au fost mai mari, cu atât și victoria lui a fost mai strălucitoare. Superioritatea i s'a vădit din efectele sale binefăcătoare: regenerarea morală a societății omenești.

„Morală s'a înfrățit în chip desăvârșit cu credința numai în creștinism; de aceea creștinismul se înfățișează drept culmea evoluțiunii religioase a omenirii”. S'a constatat deasemenea că nici unul din numeroasele sisteme de morală n'a fost în stare să înfățișeze lumii un tip moral statornic, pe când creștinismul este singurul care l-a dat: a fost însăși viața Mântuitorului Hristos, care trăind în mijlocul oamenilor ca om desăvârșit, a aratat lumii că învățătura creștină poate să fie și realizată.

Pe teren social creștinismul a avut o înrăurire covârșitoare asupra oamenilor și instituțiilor, în așa fel că civilizația și cultura de care lumea se bucură de aproape 2000 de ani, poartă pecetea creștinismului. Întreaga cultură de care astăzi se folosesc popoarele civilizate, stă pe bazele pe care le-a pus Biserica creștină.

„Chiar aceia care se simt în hotărîtă opoziție cu creștinismul, nu pot să scape de influența lui; el continuă să determine cugetarea, voința și acțiunea lor”, se exprimă marele cugetător Paulsen.

Doctrina creștină a făcut ca munca să fie onorată și liberă prin însuși exemplul Domnului Hristos. Munca a încetat să mai fie o simplă corvoadă, o sarcină de nesuferit, ci a devenit o datorie sfântă, impusă fiecărui om, prin a cărei îndeplinire acesta își câștigă nu numai pâinea zilnică, ci și împărăția Cerului.

„*Ora et labora*”—roagă-te și muncește—este deviza creștină.

De un netăgăduit folos a fost și este pentru omenire porunca iubirii, a iubirii lui Dumnezeu, a iubirii aproapelui și lucru necunoscut oamenilor până atunci: iubirea chiar a vrășmașilor. „Facem bine prietenilor, facem rău vrășmașilor”, spune Cicerone. Răsbunarea era regula de conduită a antichității, ce era prin urmare legitimă.

Principiul milei era contestat. Stoicii o considerau drept o slăbiciune a sufletului. Iubirea creștină a fost și este un principiu activ și rodnic; el a presărat lumea cu un imens număr de instituțiuni ale iubirii creștine.

Ideea de egalitate și de justiție, pătrunsă de înțelepciunea și dragostea creștină, după ce a suprimat sclavia impune astăzi respectarea tuturor intereselor atât publice cât și private, ale celor mai modești cetățeni. În toate acestea nu putem vedea decât prelungirea acțiunii binefăcătoare a doctrinei creștine, în decursul veacurilor.

Cât despre educație, Mântuitorul Hristos este cel mai mare pedagog al omenirii. De vom vrea să găsim principii sănătoase în această privință, să cercetăm Biblia — Sf. Scriptură — și vom afla că principiile școlii active sunt presărate peste tot în această sfântă scriere. Ce sunt vorbirile în contradicțoriu, vorbirile în dialog, aplicarea sistemului euristic, învățarea poporului în pilde cu caracter intuitiv, pentru toate folosind cadrul viu al naturii — decât părți constitutive ale principiilor școlii active?

Religia creștină a pus în mișcare cerul și pământul pentru a torna deprinderi sănatoase și caractere adevărate.

Biserica creștină — păstrătoarea de veacuri a acestei comori de iuvățături, această cetate a sufletului — a cultivat la sânul său toate artele: arhitectura pictura, muzica și poezia, oferind motive de inspirație bogate și nemuritoare. Rădăcinile Bisericii și ale Neamului nostru s'au împletit puternic și adânc în pământul Patriei, frământat cu sângele strămoșilor noștri, care au murit îmbrățișând cu mâinile glia, iar cu privirea căutând spre cer la Tatăl îndurărilor.

Nu pot termina aceste gânduri pe care mi le prilejuește sărbătorirea Nașterii Mântuitorului lumii, fără a face o mărturisire. În secolul în care trăim, numit „secol al vitezei și al mașinismului”, multe persoane pripite, care, fie că nu vreau să cugete, fie că nu le place o astfel de îndeletnicire nobilă, își arogă totuși falsa competență de a discuta și de a emite păreri

nu numai asupra doctrinei creștine și a Bisericii noastre strămoșești — ci și asupra altor probleme, pe care necunoscându-le nu dovedesc prin atitudinea lor decât pedantism și ignoranță. Aceștia le amintesc cuvintele Mântuitorului :

„Cercetați Scripturile, căci ele mărturisesc despre Mine“.

Fie ca sărbătoarea Nașterii Do anului Hristos să fie prilej de mai multă bucurie, înțelepciune și înălțare sufletească, Căreia toți creștinii să-i deschidem fereastra sufletelor noastre și împreună cu îngerii să-i cântăm :

„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace între oameni bunăvoire“

Preot N. D. Ungureanu

Borniș Neamț

FRÂNGURELE:

1. Nu cugetarea e totul. Ea nu e decât facla, pe care voința o aprinde pentru a lumina calea vieții. Voința e faptul primar. Iar voința clădește și distruge cu aceeași firenie.

2. Când puterea este un monopol necontrolat, se lăfăește în abuzuri. Sub despotism, abuzul de putere se instalează pe față, în privilegiu. Legea feudalității; așa vreau!

3. Sufletul femeii, făurit la j rul nedreptăților și privilegiilor masculine, s'a fasonat în chip fatal ca suflet de sclavă. Iar sclavul, gata la toate complicitățile, s'a unit în tiranie cu stăpânul; și așa a luat naștere sclavia pruncului.

IOAN DRAGAN

Contribuție bibliografică

1. Dușmanul nostru, copilul. Cult. Rom. București 1929.
2. a) Dușmanul nostru, copilul :
 - b) Premiile.
 - c) Școala în pădure.
 - d) Regionalism și concentrare.
 - e) Ultimii sclavi.
 - f) Scrisoare.
 - g) Mâl sufletesc.
 - h) Ghimpi de arici.
 - i) Perspective.
 - l) Coeducația.
 - m) Ieremiadă.
 - n) Mila.
 - o) Copiii cu rele porniri.
3. Prefață (O mărturisire, drept cuvânt înainte) la „Psihologia copilului de oraș“ de Traian Belcescu, Cult. Rom. București (1933).
4. Comunitățile de muncă, în rev. „Preocupări Didactice“, Piatra-Neamț, Anul I, 1935, Nr. 2, 4, 6, 7.
5. La împărțirea premiilor în 1923, Anuarul Școlii Normale pe 1922-23 pag. 46.
6. Școala de Aplicație, Anuar pe 1922—23, p. 40
7. Cuvânt la sfârșitul anului școlar 1924, Anuar 1924-25 pag. 40.
8. Cuvânt la sfârșitul anului școlar 1935-6, Anuar 1929 1936, pag. 70.
9. Cărți de citire, II, III, IV în Ed. Cult. Românească. Gramatici cl. III, IV, V, VI, VII Ed. Cugetarea. Aritmetica cl; I, II, III, IV Ed. Cugetarea. Abecedar, partea I și II Ed. Cultura Românească.
10. Ion Dragan (necrolog) de I. Tăzlăuanu, în Gazeta Românească, An. I, Nr. 15 Piatra-Neamț.
11. Prinos (necrolog) de V. Țăranu, Idem.
12. Inmormântarea prof. I. Dragan, reportaj în Universul An. 54, Nr. 333 din 3 Dec, 1937.
13. Ioan Dragan (necrolog) de Tr. Belcescu în „Curentul“ din 10 XII, 1937.

PAGINA OFICIALĂ

1. M. E. N. cu ord. Nr. 181.337/937, aduce la cunoștința învățătorilor că pentru înscrierea ca membri la Casa de Credit a corpului didactic din București, viza pe cereri să fie pusă de Revizoratele școlare pentru a nu se mai face substituiri de persoane.

2. M. E. N. cu ord. Nr. 179.756/937, aprobă colecția de cântece a D-lui Juarez Movilă, intitulată „Buciumul Străjerilor” pentru introducerea ei ca manual auxiliar în școale și pentru utilizare de către diferite societăți de cultură.

Doritorii se vor adresa autorului, strada Măgurele 54 București.

2. M. E. N. face cunoscut că Regia Autonomă C. F. R. și publicată în foaia oficială Nr. 971 din 9 Sept. 1937, a luat dispoziție că participanții la cursuri vor înainta cererile de aprobare ale excursiilor la Ministerul Educației Naționale, însoțite de un tablou în triplu exemplar, cuprinzând numele participanților: învățătorii și elevii cu adresele lor exacte, care vor purta sigiliul școlii și semnătura directorului și la fiecare grupă de 20 elevi se admite numai un singur conducător cu 75% reducere.

3. M. E. N. cu ord. Nr. 182.230/937, recomandă manuale de cântece pentru clasa I, II, III, și IV-a, aprobate de Minister, tipărite de D-nii N. Oancea și I. V. Soricu.

Doritorii se vor adresa la editura „Pavel Suru” din calea Victoriei 108 București.

M. E. N. cu ord. Nr. 191.157/937, face cunoscut directorilor de școli că sub nici un motiv nu vor împiedeca premilitarii de a organiza în clase serbări sau ședințele de P. P. pe vreme rea.

Inspectoratul Pregătirii Premilitare pune în vedere șefilor de formațiuni că sălile să le păstreze în cea mai deplină curătenie, pentru a se evita pe viitor conflicte și neînțelegeri.

M. E. N. cu ord. Nr. 193.717/937, recomandă volumul cu basme scris de d-l Mihail Lungeanu și intitulat „Din Țara lui Alb împărat.

Această carte este plină de optimismul sănătos de care sunt însuflețite toate basmele noastre.

Doritorii se vor adresa editurii „Cugetarea” strada Popa Nanu Nr. 21 București.

Ministerul cu ord. Nr. 156.048/937, atrage din nou atenția că se interzice cu desăvârșire introducerea în școlile primare a manualelor didactice, care nu au aprobarea Ministerului și Consiliului Permanent al Educației Naționale.

Luați măsuri să se aplice legea și împiedecați abuzurile.

Au mai achitat abonamentul

până la 1 Oct. 1937.

Circ. Războeni: N. Munteanu, Alex. Popa, Maria Moroșanu, Ioan Hizan, Ion Negură, Nec. Afloarei, Ana Ungureanu, Vas. Nițu, Gh. Popa, Veronica Pocitan, Gh. Juncu, Ion Ungureanu, Crist. Văideanu, Vas. Revaru.

Circ. Roznov: Ion Gervescu, Ana Orza, Ana Orghidan, Rozina Eulai, Spiridon Barcan, Maria Posmoșanu, Dumitru Dănăilă, Gh. Ceaușu, Emil Nițu, Vasile Lupu, Gh. Burlacu, Emilia Grigoraș, Nec. Hanganu, Aurelia Hanganu, Teofan Macovei, Pr. C. Mihailescu, Ion Iliescu, Vas. Ciurdea, Gh. Calistru, Domnica Pitaru, Pr. M. Ioniță, Eugenia Dăscălescu, Ana Teodorescu, Gh. Mereuță, Elena Aricov.

Circ. Vânătorii-Neamț: Chiriac Platon, Vas. Gârleanu, Eugen Irimescu, Nec. Platon, C. Teodorescu, Mih. Olteanu, D-tru Cârciu, Sava Arsintescu, Vas. Ciubotaru, Ion Grigoraș, D-tru Vârvara, Gh. Cosma, Pr. Gr. Resmeriță, Vas. Ioniță, Ștefan Grecu, Const. Hogeș, Nec. Agapescu, Nec. Posa, Gr. Ispir, Natalia Teodorescu, Alexandrina Timofte, Tatiana Radovic, Maria Simionescu, Florica Pr. Vasilca, Agripina Stupcanu, Virginia Ghimicescu, D-tru Tătaru, C. Papuc, Gh. Grancea, Silvia Gavrilescu, Maria Agapescu, D-tru Oprea, Anton Grigoriu, Nec. Păunaș.

Circ. Petricani: Gh. Revaru, Nec. Moroșanu, Vas. Gavrilescu, Vas. Cruceanu, Pr. N. Fulorea, I. Ieremia, Gh. Boancă, Marin Culbaru, Vas. Resmeriță, Maria Danilescu, Victor Săndulescu, Petre Gavrilu, Nec. Andone, Const. Dima, Teodor Bărlădeanu, Paul Stoian, Cristina Teodorescu, Vas. Măță, Ion Golan, Pr. D. Săvescu, Maria Scutaru.

(Va urma)

COMUNICĂRI:

1. Materialul primit pentru revista „Apostolul” se va publica în numărul următor. Toate manuscrisele, redactate clar, se vor trimite d-lui prof. V. Țăranu, Școala Normală de băieți, Piatra-Neamț.

2. Orice nemulțumire și orice schimbare de adrese se vor comunica imediat Redacției.

3. Tuturor abonaților și cititorilor noștri le urăm:
SĂRBĂTORI FERICITE!

Apostolul